

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa

o stave a úrovni pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania v strednej odbornej škole v školskom roku 2018/2019 v SR

Stav a úroveň pedagogického riadenia, výchovno-vzdelávacieho procesu a podmienok výchovy a vzdelávania sa kontrolovali v **12** stredných odborných školách (SOŠ), čo tvorilo 2,7 % z celkového počtu SOŠ v SR. Všetky školy mali vyučovací jazyk slovenský, **10** z nich bolo štátnych a **2** cirkevné.

Jednotlivé oblasti sa posudzovali na základe zistení z priamych pozorovaní, z dotazníkov a z riadených rozhovorov s riaditeľmi škôl, s ostatnými pedagogickými zamestnancami, so žiakmi a tiež na základe analýzy pedagogickej a ďalšej dokumentácie súvisiacej s riadením školy a s organizáciou výchovy a vzdelávania. K predmetom hodnotenia patrili aj vytvorené školské priestory a ich materiálno-technické a prístrojové vybavenie a tiež informácie vyžiadané z pracovísk podieľajúcich sa na zmluvnom zabezpečení praktického vyučovania.

Priebeh výchovy a vzdelávania

Úroveň a stav kľúčových kompetencií žiakov a vytváranie predpokladov na ich zabezpečenie sa hodnotili na teoretickom (*všeobecnom* a *odbornom*) vzdelávaní a na praktickej príprave sledovaním **556** vyučovacích hodín.

Vo **všeobecnom vzdelávaní** sa uskutočnilo **243** hospitácií v predmetoch zo vzdelávacích oblastí *jazyk a komunikácia* – slovenský jazyk a literatúra, anglický jazyk; *človek a príroda* – fyzika, chémia; *človek a spoločnosť* – dejepis; *človek a hodnoty* – etická výchova, katolícke náboženstvo; *matematika a práca s informáciami* – matematika, informatika.

V **odbornom vzdelávaní** sa kontrolovalo celkom **49** študijných a učebných odborov. Na teoretickom odbornom vzdelávaní sa realizovalo **204** pozorovaní, na praktickej príprave **109** hospitácií na **272** vyučovacích hodinách v predmetoch odborný výcvik, odborná prax, praktické cvičenia.

Stav a úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu na **teoretickom vzdelávaní** (*graf č. 1*) boli v **1** SOŠ hodnotené na **dobrej** úrovni, v **5** na **priemernej**, v **5** na **málo vyhovujúcej**¹ a v **1** škole na **nevyhovujúcej**². V oblasti **praktickej prípravy** (*graf č. 2*) úroveň **dobrú** dosiahli **3** školy, **priemernú 8** a **1** škola úroveň **málo vyhovujúcu**³.

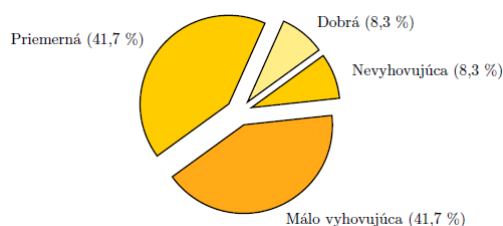
Subjekty navštevovalo **3 042** žiakov, z nich bolo 211 so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (*1 z nich bol žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia, ostatní patrili k žiakom so zdravotným znevýhodnením*).

¹ Stredná odborná škola drevárska, Pílska 7, Topoľčany; Stredná priemyselná škola strojnícka a elektrotechnická, Ul. Františka Hečku 25, Levice; Hotelová akadémia, Štefánikova 28, Humenné; Stredná odborná škola, Mierová 727, Strážske; Stredná odborná škola technická, J. Švermu 1, Zvolen

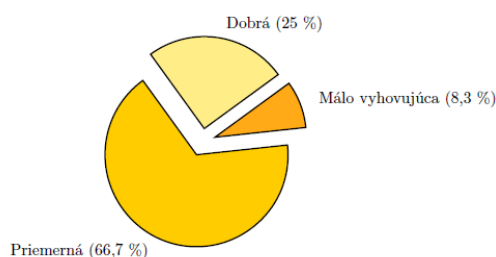
² Stredná odborná škola, Poľná 10, Veľký Krtíš

³ Stredná odborná škola, Poľná 10, Veľký Krtíš

Graf č. 1 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti priebeh výchovy a vzdelávania (predmety **všeobecného a teoretického odborného vzdelávania**)

Graf č. 2 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti priebeh výchovy a vzdelávania (predmety **praktickej prípravy**)

Výrazné negatívne zistenia v kontrolovaných predmetoch všeobecného vzdelávania a v skupinách študijných a učebných odborov v odbornom vzdelávaní

- pedagógovia nezosúladiť obsah teoretického a praktického vyučovania v kontrolovaných odboroch *praktická žena, technické lýceum, elektrotechnika* ⁴
- vyučujúci praktickej prípravy nesprístupňovali učivo v súlade s novými poznatkami vedy a techniky ⁵
- preberaná učebná téma v predmete *informatika* nebola v súlade so vzdelávacím štandardom ⁶
- výučba praktickej prípravy mala prevažne teoretický charakter v odboroch ⁷ *technické lýceum; mechanik počítačových sietí; technika a prevádzka dopravy*
- pravidlá bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov v predmete praktickej prípravy neboli dodržané v odbore *propagačná grafika* ⁸; *technické a informačné služby v strojárstve* ⁹; *tesár* ¹⁰; *tvorba nábytku a interiéru* ¹¹; *mechatronik* ¹² (žiaci nepoužívali predpísaný pracovný odev)
- žiakom v odbore *grafik digitálnych médií* ¹³ chýbala základná počítačová gramotnosť pri riešení aplikačných úloh

⁴ Stredná odborná škola, Mierová 727, Strážske; Stredná odborná škola informačných technológií sv. Jána Bosca, Trenčianska 66/28, Nová Dubnica; Stredná priemyselná škola strojnícka a elektrotechnická, Ul. Františka Hečku 25, Levice

⁵ Obchodná akadémia sv. Tomáša Akvinského, Vysokoškolákov 13, Žilina; Obchodná akadémia, Radlinského 1 725/55, Dolný Kubín

⁶ Stredná umelecká škola, Staničná 8, Trenčín

⁷ Stredná odborná škola informačných technológií sv. Jána Bosca, Trenčianska 66/28, Nová Dubnica; Stredná odborná škola drevárska, Pilska 7, Topoľčany; Stredná odborná škola, Poľná 10, Veľký Krtíš

⁸ Stredná umelecká škola, Staničná 8, Trenčín

⁹ Stredná priemyselná škola strojnícka a elektrotechnická, Ul. Františka Hečku 25, Levice

¹⁰ Stredná odborná škola drevárska, Pilska 7, Topoľčany

¹¹ Stredná odborná škola drevárska, Pilska 7, Topoľčany

¹² Stredná priemyselná škola strojnícka a elektrotechnická, Ul. Františka Hečku 25, Levice

¹³ Stredná odborná škola, Poľná 10, Veľký Krtíš

- závažné nedostatky v poznávacích kompetenciách žiakov boli zistené v odbore *technicko-administratívny pracovník*¹⁴ (*predmety teoretického odborného vzdelávania*) a v odbore *praktická žena*¹⁵ (*praktická príprava*) – väčšina žiakov nevedela riešiť ani úlohy na zapamätanie a porozumenie alebo ich riešili len s pomocou vyučujúcich

Úroveň sledovaných kľúčových kompetencií žiakov v predmetoch všeobecného a teoretického odborného vzdelávania – učenie sa žiakov

Pri hodnotení **učenia sa žiakov** v predmetoch všeobecného a teoretického odborného vzdelávania boli zistené rozdiely medzi preukázanou úrovňou žiakov študijných a učebných odborov.

- V predmetoch **všeobecného** vzdelávania
 - učenie sa žiakov *učebných* odborov bolo hodnotené na nevyhovujúcej úrovni
 - učenie sa žiakov *študijných* odborov bolo hodnotené na priemernej úrovni

Žiaci *učebných* odborov preukázali *nevyhovujúcu* úroveň v 4 predmetoch – fyzika, informatika, matematika, slovenský jazyk a literatúra, žiaci *študijných* odborov v 1 predmete – informatika.
- V predmetoch **teoretického odborného** vzdelávania
 - učenie sa žiakov *učebných* odborov bolo hodnotené na málo vyhovujúcej úrovni
 - učenie sa žiakov *študijných* odborov bolo hodnotené na priemernej úrovni

Úroveň *nevyhovujúcu* dosiahli žiaci *učebného* odboru *autoopravár – mechanik* a *študijného* odboru *elektrotechnika*.

Pri priamom pozorovaní výchovno-vzdelávacieho procesu kontrolovali školskí inšpektori rozvíjanie kľúčových **kompetencií** žiakov. Zistilo sa, že ani jedna zo sledovaných spôsobilostí nebola žiakmi učebných ani študijných odborov v predmetoch teoretického vzdelávania preukázaná na úrovni dobrej alebo veľmi dobrej.

Na najnižšej úrovni – nevyhovujúcej – preukázali poznávacie a sociálne kompetencie v predmetoch všeobecného i teoretického odborného vzdelávania žiaci učebných odborov. Na rovnakej úrovni boli u týchto žiakov hodnotené aj občianske kompetencie v predmetoch teoretického odborného vzdelávania.

Žiaci študijných odborov nemali žiadnu zo sledovaných kompetencií hodnotenú na nevyhovujúcej úrovni, ale na málo vyhovujúcej boli preukázané poznávacie kompetencie v predmetoch všeobecného aj teoretického odborného vzdelávania i sociálne zručnosti v teoretickom odbornom vzdelávaní.

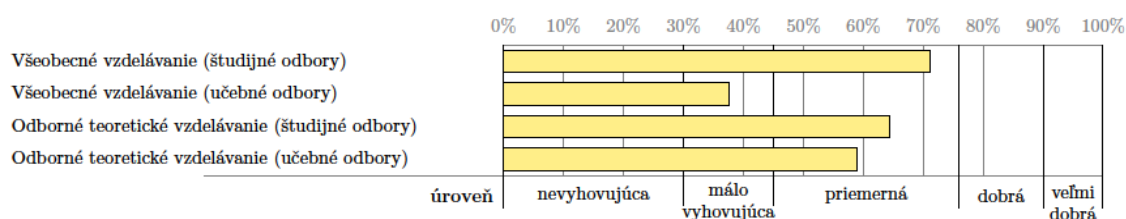
Komunikačné kompetencie žiakov boli hodnotené na priemernej úrovni (v *predmetoch všeobecného vzdelávania* dosiahli žiaci *učebných odborov úroveň málo vyhovujúcu; na sledovaných hodinách týchto predmetov sa nevedeli vyjadrovať plynule, v logickom slede, komunikovali stroho, často jednoslovné, niekedy bol ich prejav málo kultivovaný, v nízkej miere uplatňovali odbornú terminológiu*). Slovná zásoba jednotlivcov na hodinách teoretických predmetov nebola vždy rozvinutá a variabilná, čo bolo prekážkou plynulého vyjadrovania sa. K slabému rozvíjaniu týchto spôsobilostí prispievali najmä nedostatočná podpora komunikácie zo strany učiteľov a nevytváranie priestoru žiakom na súvislé vyjadrovanie (*plynulosť ich slovného prejavu súvisela so zadanými otázkami učiteľov, ktorým neraz postačovala krátka, prípadne jednoslovná odpoveď*). Na niekoľkých hodinách edukáciu pozitívne ovplyvnili aj vyučujúcimi vytvorené príležitosti, pri ktorých mali žiaci možnosť získavať, spracovávať a vymieňať si informácie prostredníctvom vyučovacích programov,

¹⁴ Stredná odborná škola, Poľná 10, Veľký Krtíš

¹⁵ Stredná odborná škola, Mierová 727, Strážske

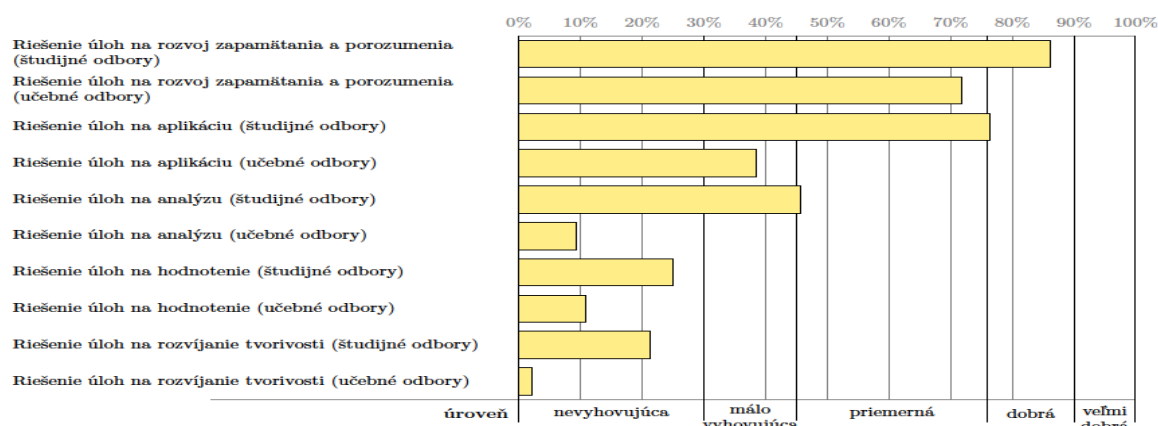
aplikácií alebo internetu, pričom preukázali primerané zručnosti. Možnosť pracovať s čítaným alebo počutým textom v rovine porozumenia textu a získavania základných informácií dostali žiaci na väčšine vyučovacích hodín. Obsahu textu porozumeli (*niektorí žiaci učebných odborov však na hodinách predmetov všeobecného vzdelávania mali s pochopením obsahu textu problémy*) a prevažne v ňom vedeli vyhľadávať základné informácie. Žiaci študijných odborov ho prevažne vedeli aj analyzovať, ale len ojedinele kriticky hodnotiť jeho obsah (*na polovici sledovaných hodín nemali možnosť analyzovať a hodnotiť texty z hľadiska významu, užitočnosti či spoľahlivosti takto získaných informácií*).

Graf č. 3 Úroveň **komunikačných** kompetencií v kontrolovaných predmetoch všeobecného a odborného teoretického vzdelávania

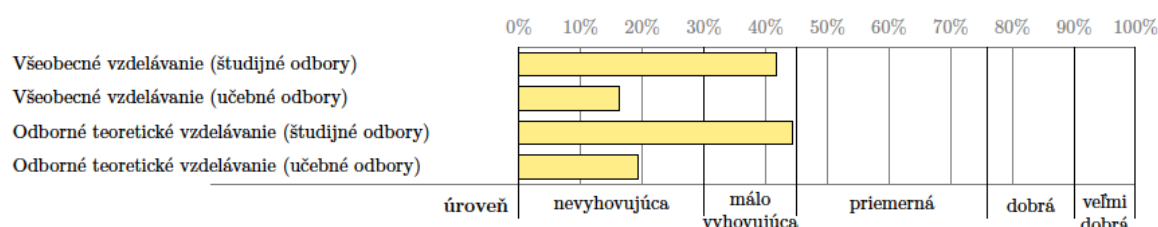

Najmenej preukázané a zároveň najmenej podporované vyučujúcimi boli **poznávacie kompetencie** žiakov z dôvodu, že až na polovici hodín teoretického vyučovania pedagógovia neuplatňovali také stratégie vyučovania, ktoré by smerovali k rozvíjaniu týchto spôsobilostí (*žiaci učebných odborov dosiahli úroveň nevyhovujúcu, žiaci študijných odborov málo vyhovujúcu*). Učítelia ich rozvíjali predovšetkým prostredníctvom jednoduchých úloh na zapamätanie a porozumenie, pri ktorých žiaci študijných a niektorí jednotlivci učebných odborov vedeli prevažne správne reprodukovať osvojené vedomosti, dokázali oddeliť podstatné informácie od nepodstatných a získané poznatky stručne vysvetliť aj vlastnými slovami (*často aj formou pokus-omyl*). Pochopenie učiva a schopnosť využiť poznatky prejavili viac žiaci študijných odborov hlavne pri riešení aplikačných úloh v známych, ale i neznámych situáciách, pričom so zadaniami pracovali prevažne samostatne. Rozvíjanie vyšších myšlienkových procesov v edukácii nebolo dostatočne podnecované vytváraním príležitostí na riešenie analytických úloh, úloh na hodnotenie a tvorivosť. Úlohy na rozvoj analytického myslenia, pri ktorých žiaci vykonávali rozbor informácií, porovnávali vzťahy medzi informáciami a identifikovali ich príčiny, vedeli riešiť žiaci študijných odborov, aj keď prevažne nepreukázali samostatnosť a vyžadovali pomoc učiteľov (*formou početných otázok alebo sformulovaním odpovede vyučujúcim*). Žiaci učebných odborov takmer nedostali možnosť riešiť takéto úlohy. Pri hodnotiacich úlohách žiaci študijných odborov prevažne vedeli posudzovať správnosť a pravdivosť informácií. Úlohy na rozvíjanie tvorivosti boli zadávané veľmi ojedinele, ale žiaci prejavovali zvedavosť a zväčša aj schopnosť ich riešiť (*i keď na niektorých hodinách ich plnili menej ochotne*). Na rozvoj vyšších myšlienkových procesov negatívne vplývala aj skutočnosť, že učítelia venovali malú pozornosť prepojeniu zadávaných úloh s odborom štúdia a tým nepodnecovali žiakov zamýšľať sa nad praktickým využitím preberaného učiva i zväčša ich dominantné postavenie v procese výučby, čo neumožňovalo žiakom slobodnú voľbu pri výbere úloh alebo plánovaní vlastných učebných postupov.

Graf č. 4 Úroveň **poznávacích** kompetencií pri riešení zadávaných úloh

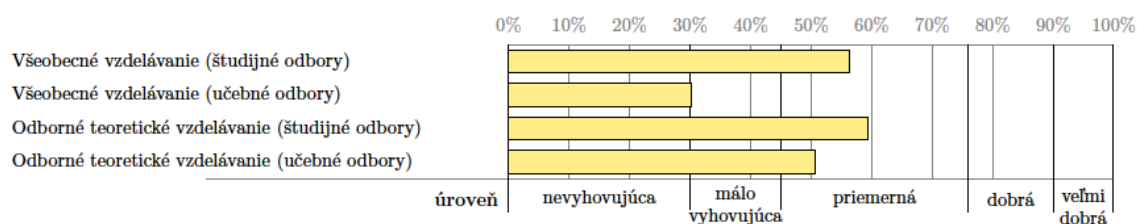
Graf č. 5 Úroveň **poznávacích** kompetencií v kontrolovaných predmetoch všeobecného a odborného teoretického vzdelávania

Kompetencie k celoživotnému učeniu sa preukázali žiaci na priemernej úrovni (*žiaci učebných odborov na hodinách predmetov všeobecného vzdelávania len na málo vyhovujúcej úrovni*). Prevažne ochotne spolupracovali s vyučujúcimi, reagovali na ich podnety, sústredene sa zapájali do činnosti. Ak sa v procese hľadania správnych riešení dopúšťali chýb, učitelia ich podnecovali hľadať vlastné postupy riešenia. Žiaci preukázali schopnosť uvedomiť si vlastnú chybu, menej často však kriticky vyhodnotiť príčiny jej vzniku. Zohľadňovanie vzdelávacích potrieb žiakov využitím individuálnych metód a foriem práce, diferenciácia úloh vzhľadom na ich rozdielne vzdelávacie schopnosti, zručnosti a potreby boli uplatnené učiteľmi len na polovici pozorovaných hodín formou osobitnej pomoci pri riešení úloh, poskytnutím doplňujúceho výkladu alebo predĺžením času na spracovanie úloh. Na ostatných hodinách prevažným zadávaním úloh s rovnakou náročnosťou nebola optimalizovaná učebná záťaž jednotlivcov z hľadiska individuálneho tempa a špecifických rozdielov v ich schopnostiach a štýloch učenia sa, čo sa prejavilo najmä nečinnosťou aktívnejších žiakov alebo zaostávaním menej aktívnych jednotlivcov pri riešení zadání. Niektorí žiaci učebných odborov (*najmä v predmetoch všeobecného vzdelávania*) na podnety vyučujúcich reagovali sporadicky, bez snahy prinášať vlastné návrhy či riešenia, iniciatívu neprejavili. Ojedinelá výrazná pasivita žiakov (*aj z dôvodu uplatnenia metód a foriem, ktoré ich málo aktivizovali a nevytvárali primerané podmienky na vlastnú iniciatívu a sebarealizáciu jednotlivcov*) v priebehu vyučovacieho procesu a minimálna iniciatíva pri riešení úloh vyjadrovali ich nízky záujem o autonómne učenie sa a zároveň poukazovali na absenciu ambícií sebarealizácie. Žiaci študijných odborov si vo väčšej miere uvedomovali potrebu aktívneho učenia sa, čo sa preukázalo v ich zväčša iniciatívnom prístupe k riešeniu úloh. Spôsobilosť hodnotiť svoje vlastné výkony alebo výsledky spolužiakovej činnosti bola preukázaná na nevyhovujúcej úrovni v predmetoch všeobecného vzdelávania (*žiaci študijných aj učebných odborov*) i v predmetoch teoretického odborného vzdelávania (*učebné odbory*) z dôvodu, že pedagógovia nevedli žiakov k schopnosti posudzovať kvalitu vlastnej práce a vytvoriť si tak

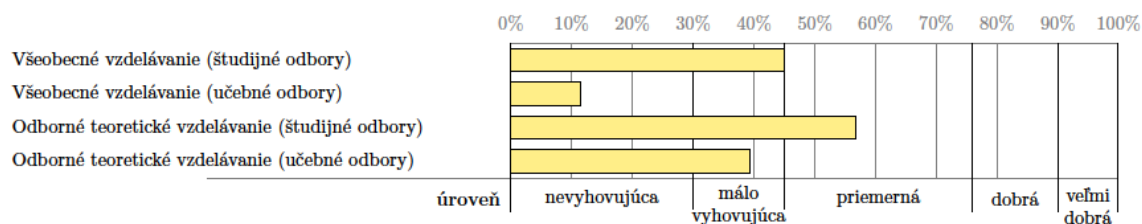
reálny obraz o svojich silných a slabých stránkach a úrovni vlastného učenia sa. Žiaci mali vytvorený priestor na zhodnotenie vlastného výkonu zväčša len pri individuálnom skúšaní, kedy stručne posúdili svoju odpoveď, niekedy pomenovali svoje nedostatky (*nie vždy preukázali primeranú schopnosť argumentácie alebo tieto ojedinelé možnosti na hodnotenie vlastného pokroku a získanie spätnej väzby nevyužili*), inokedy hodnotili svoj výkon viac v rovine pocitov, bez kritického hodnotenia svojho pokroku v učení (*učebný výkon s primeraným odôvodnením vedeli kriticky posúdiť prevažne žiaci končiacich ročníkov študijných odborov*).

Graf č. 6 Úroveň kompetencií k **celoživotnému** učeniu sa v kontrolovaných predmetoch všeobecného a odborného teoretického vzdelávania

Slabá orientácia vyučujúcich na rozvíjanie **občianskych kompetencií žiakov** (*žiaci učebných odborov ich v predmetoch všeobecného vzdelávania preukázali na nevyhovujúcej úrovni, v teoretických odborných predmetoch na málo vyhovujúcej*) sa prejavila tým, že učitelia nevytvorili primeraný časový priestor na prezentovanie názorov a hodnotových postojov žiakov (*najmä na argumentáciu a diskusiu*). Ak žiaci študijných odborov takúto príležitosť dostali, prejavili záujem a prevažne dokázali svoj postoj alebo stanovisko vyjadriť, v menšej miere ho však vedeli odôvodniť a obhájiť. Svoje názory v nadväznosti na preberané témy vyjadrovali žiaci učebných odborov niekedy neochotne a stručne, málo vecne, ojedinele aj z dôvodu nie vždy kooperatívnej atmosféry v triede, inokedy aj z dôvodu nízkych komunikačných zručností. Názory a stanoviská vyučujúcich alebo spolužiakov väčšinou aktívne počúvali, vzájomne sa rešpektovali a nereagovali odsudzujúco na rozdielne hodnotové postoje.

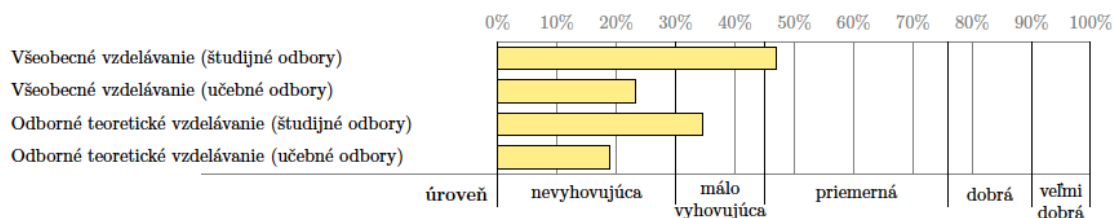
Graf č. 7 Úroveň **občianskych** kompetencií v kontrolovaných predmetoch všeobecného a odborného teoretického vzdelávania

Žiaci v nízkej miere preukázali osvojené **sociálne kompetencie** z dôvodu neposkytnutých dostatočných príležitostí na rozvíjanie kooperatívnych zručností, ktoré by viedli k skvalitneniu sociálnych vzťahov pri skupinovej práci (*žiaci učebných odborov v predmetoch teoretického vzdelávania – nevyhovujúca úroveň; žiaci študijných odborov v predmetoch teoretického odborného vzdelávania – málo vyhovujúca úroveň*). Jednotlivci, ktorí mali viac možností pracovať v tíme (*študijné odbory*), pri aktivitách akceptovali dohodnuté pravidlá práce, kooperovali a vzájomne sa rešpektovali. Možnosť prezentovať výsledky práce dostali zriedka, ale na vyučovacích hodinách, kde takýto priestor vytvorený bol, prevažne aktívnejší jednotlivci vedeli predstaviť prácu svojej skupiny. Žiaci dodržiavali dohodnuté pravidlá správania, v prípade potreby dokázali korigovať vlastné správanie

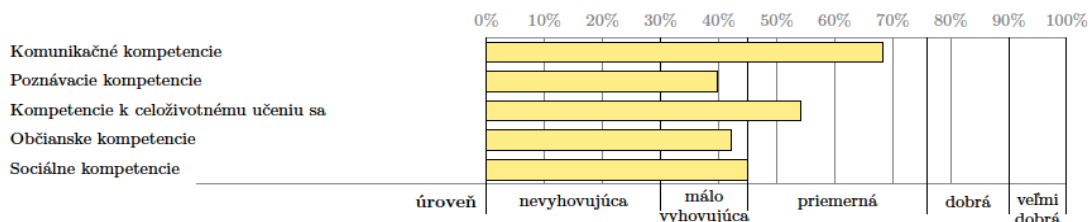
a uplatňovaním prevažne ústretovej komunikácie s cieľom vytvárať pozitívne vzťahy so spolužiakmi a učiteľmi potvrdili, že sú schopní preberať zodpovednosť za svoje konanie (*len výnimočne neboli všetci zapojení do vykonávaných činností*).

Graf č. 8 Úroveň **sociálnych** kompetencií v kontrolovaných predmetoch všeobecného a odborného teoretického vzdelávania

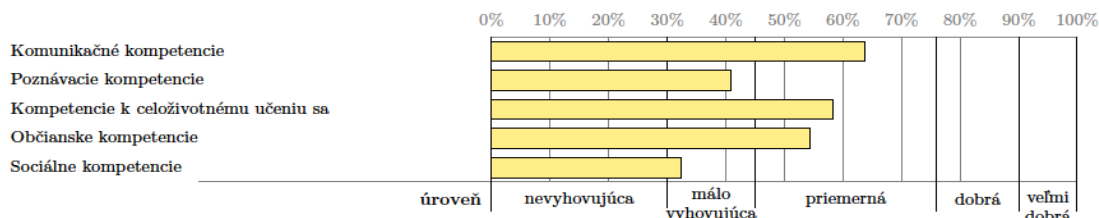

Učenie sa žiakov v kontrolovaných predmetoch teoretického vzdelávania v študijných a učebných odboroch bolo na priemernej úrovni (graf č. 9 a graf č. 10).

Graf č. 9 Úroveň sledovaných kľúčových kompetencií v kontrolovaných **predmetoch všeobecného vzdelávania**

Graf č. 10 Úroveň sledovaných kľúčových kompetencií v kontrolovaných **predmetoch odborného teoretického vzdelávania**

Úroveň sledovaných kľúčových kompetencií žiakov v kontrolovaných predmetoch praktickej prípravy – učenie sa žiakov

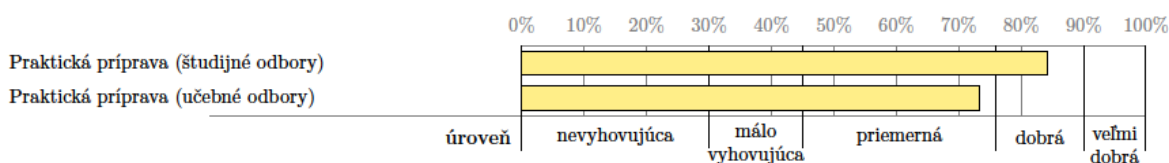
V predmetoch praktickej prípravy bolo **učenie sa žiakov** učebných aj študijných odborov hodnotené na priemernej úrovni. Z kľúčových **kompetencií** boli na nevyhovujúcej úrovni preukázané občianske spôsobilosti u žiakov učebných odborov, na málo vyhovujúcej ich komunikačné zručnosti.

Úroveň málo vyhovujúcu v predmetoch praktickej prípravy dosiahli žiaci v študijnom odbore *elektrotechnika* a v učebnom odbore *elektromechanik – úžitková technika*.

Pri praktických činnostiach zväčša žiaci preukázali adekvátnu manuálnu zručnosť, dodržiavali technologickú a pracovnú disciplínu a prevažne vedeli využiť osvojené vedomosti a zručnosti pri konkrétnej pracovnej aktivite (*ojedinele sa vyskytli situácie, kedy nedisponovali žiadnymi teoretickými poznatkami z dôvodu, že obsah teoretického a praktického vyučovania nebol časovo zosúladený*). Primeranú samostatnosť nie vždy

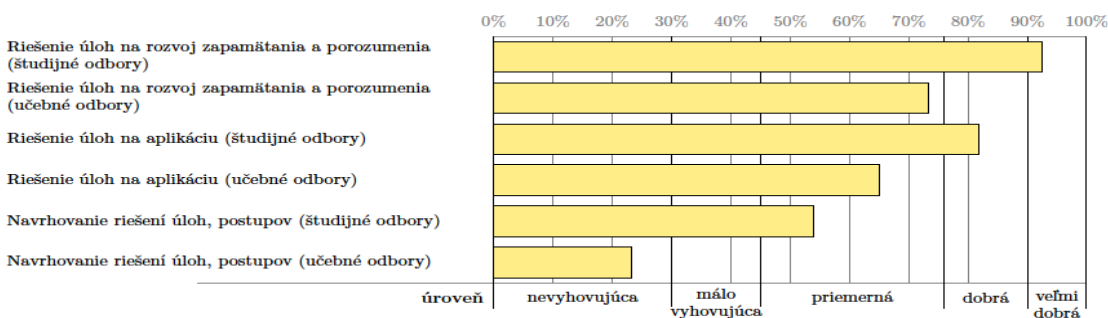
prejavili najmä žiaci nižších ročníkov učebných odborov. Jednotlivci zadania prevažne spracovali a vyhotovili v určenom čase, niekedy nedodržiali správny postup pri práci a následne úlohy nedokončili s požadovanou presnosťou, vzhľadom a funkčnosťou (*čo bolo spôsobené aj málo efektívnym rozvrhnutím praktických činností v nadväznosti na náročnosť realizovaných úloh*). Zvyčajne dbali na dodržiavanie poriadku a čistoty na pracovisku, rešpektovali bezpečnostné a hygienické normy, ale objavovalo sa aj nepoužívanie pracovného odevu, obuvi, pracovných pomôcok alebo nedodržiavanie pracovnej disciplíny. Úroveň **pracovných návykov a zručností** žiakov učebných odborov bola preukázaná len na priemernej úrovni, u žiakov študijných odborov na úrovni dobrej.

Graf č. 11 Úroveň **pracovných** (praktických) návykov a zručností v kontrolovaných predmetoch praktickej prípravy

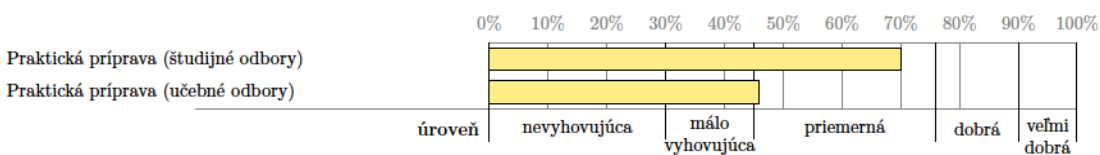

Poznávacie kompetencie žiaci preukázali na priemernej úrovni prostredníctvom riešenia úloh na zapamätanie a porozumenie, pri ktorých vedeli prevažne správne reprodukovať osvojené poznatky. V aplikačných zadaniach využívali získané teoretické vedomosti, niekedy však skúsenosti z iných odborných predmetov nedokázali dostatočne uplatniť, nepoznali logické súvislosti. Na polovici sledovaných hodín nemali možnosť navrhovať rôzne spôsoby riešenia úloh alebo pracovných postupov (*čo bolo dané v niektorých prípadoch aj charakterom preberaného učiva*). V prípade, že dostali príležitosť na uvedené aktivity, nedokázali vždy pracovať samostatne, činnosti vykonávali rutinne, bez znakov nápaditosti, originality či tvorivosti a často sa spoliehali na usmernenie vyučujúceho. Plnenie stanovených cieľov vyučovania v predmetoch praktickej prípravy nebolo vždy podporované sprístupňovaním obsahu učebnej témy v súlade s novými poznatkami a aktuálnou legislatívou v príslušných odboroch (*práca s neaktualizovanými verziami softvéru, neplatnými tlačivami; nedostatky vo vecnej a formálnej správnosti dokladov*) a tiež časovým nezosúladením obsahu teoretického a praktického vyučovania, čo obmedzovalo prepájanie teoretických vedomostí s praktickými zručnosťami žiakov.

Graf č. 12 Úroveň **poznávacích** kompetencií pri riešení zadávaných úloh

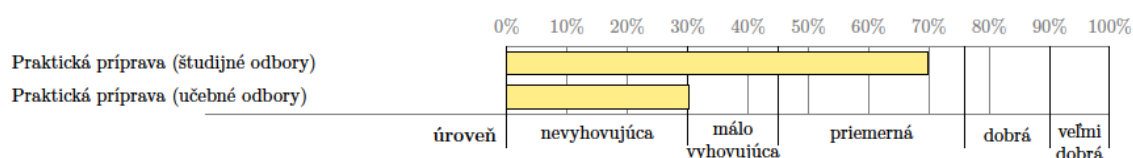

Graf č. 13 Úroveň **poznávacích** kompetencií v kontrolovaných predmetoch praktickej prípravy

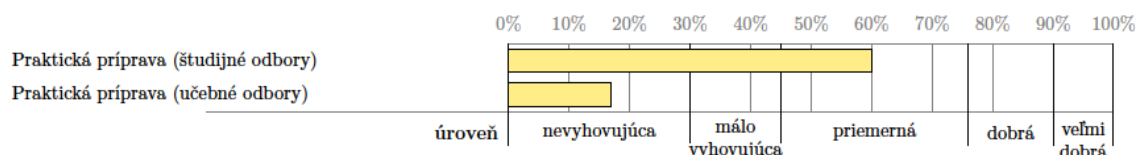
Na sledovaných hodinách sa žiaci študijných odborov vyjadrovali prevažne pohotovo, zrozumiteľne a zvyčajne aj odborne správne, žiaci učebných odborov výrazne stručne a menej kultivovane. Pri práci s odborným textom jednotlivci väčšinou vedeli vyhľadať základné informácie z technickej dokumentácie, pracovných návodov, menej sa však vedeli orientovať v schémach a častejšie neprejavili primerané vedomosti pri analýze a hodnotení získaných informácií. Na polovici sledovaných hodín mali žiaci študijných odborov možnosť pri riešení odborných úloh pracovať s informačnými technológiami (*výučbové programy, simulačné softvéry...*) ktoré dokázali využívať zmysluplne, žiaci učebných odborov takúto možnosť dostali zriedkavo. **Komunikačné zručnosti** preukázali žiaci učebných odborov na málo vyhovujúcej úrovni, v študijných odboroch na úrovni priemernej.

Graf č. 14 Úroveň **komunikačných** kompetencií v kontrolovaných predmetoch praktickej prípravy

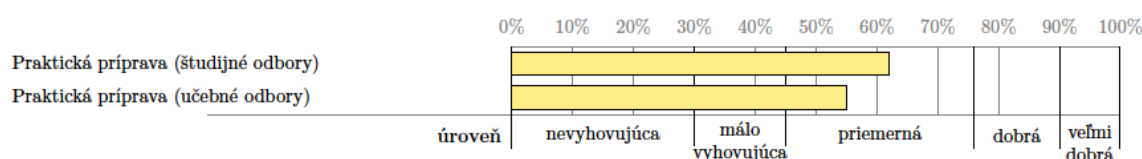
Občianske kompetencie žiakov študijných odborov boli rozvíjané ich podnecovaním na vyjadrenie vlastných názorov k učebnej téme alebo k situácii na pracovisku. Jednotlivci sa zapájali do diskusie, prezentovali svoje názory, prepájali ich so skúsenosťami z praktického života a zväčša ich vedeli obhájiť. Diskutovať o nich mohli menej často, ale navzájom sa aktívne počúvali, nereagovali odsudzujúco na rozdielne názory. Žiaci učebných odborov dostali príležitosť rozvíjať tieto zručnosti sporadicky (*úroveň nevyhovujúca*), nebola im ponúknutá možnosť vyjadriť svoj názor alebo diskutovať o ňom. Na malom množstve hodín, na ktorých takúto príležitosť mali, sa nezapájali do diskusie a názor vyjadriť nevedeli.

Graf č. 15 Úroveň **občianskych** kompetencií v kontrolovaných predmetoch praktickej prípravy

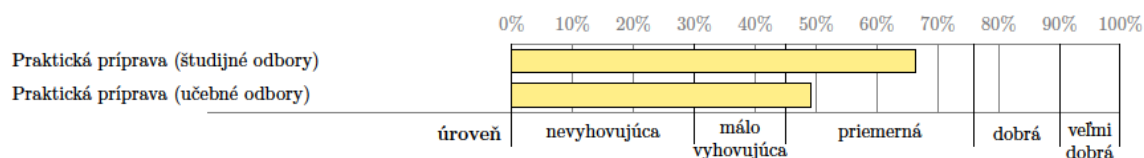
Počas výučby preberali žiaci vo veľkej miere osobnú zodpovednosť za vlastné konanie dodržiavaním dohodnutých pravidiel správania sa, korigovaním vlastného konania a uplatňovaním ústretovej komunikácie. Nezaradenie kooperatívnych foriem vyučovania (*čo bolo spôsobené niekedy charakterom vykonávaných činností, ktoré si vyžadovali individuálne riešenie, ale inokedy tiež výberom menej vhodných foriem a metód práce zo strany učiteľov, prípadne aj nízkym počtom žiakov v triede*) na polovici hospitovaných hodín neumožnilo žiakom preukázať získané **sociálne kompetencie** v plnej miere. Na sledovaných hodinách sa potvrdilo, že ak mali vytvorený priestor na prácu v skupine alebo vo dvojiciach, pravidlá skupinovej práce poznali, akceptovali ich, vzájomne si pomáhali. Výsledky činnosti ale vedeli v malej miere objektívne posúdiť a zdôvodniť.

Graf č. 16 Úroveň **sociálnych** kompetencií v kontrolovaných predmetoch praktickej prípravy

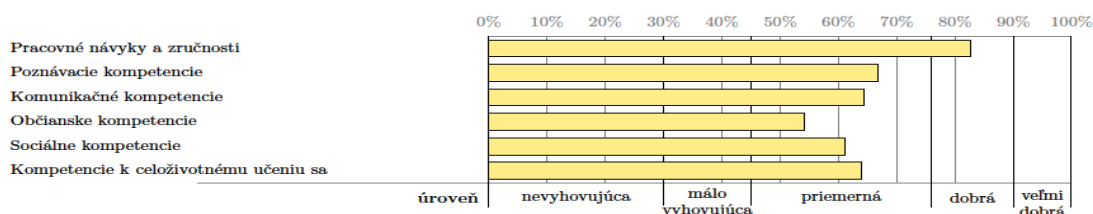
Kompetencie k celoživotnému učeniu sa v predmetoch praktickej prípravy žiaci preukázali rovnako ako v predmetoch teoretického vzdelávania na priemernej úrovni. Zvyčajne prejavovali záujem o učenie, pozitívne pristupovali k zadaným úlohám, akceptovali poskytnutú spätnú väzbu od vyučujúcich, aktívne reagovali na ich podnety. Nedokázali však premyslene riadiť svoju prácu alebo prichádzať s novými nápadmi a postupmi. Pri plnení pracovných činností si zväčša dokázali uvedomiť chybu (*najmä žiaci študijných odborov*), aj keď identifikovať jej príčinu vedeli niektorí iba na základe podnetov od vyučujúceho. Na niekoľkých hodinách (*učebné odbory*) len plnili zadané úlohy podľa pokynov pedagóga a v spolupráci s ním, priestor na plánovanie vlastných pracovných postupov a na riadenie vlastnej činnosti nedostali, následne nemali ani príležitosť uvedomovať si priamu zodpovednosť za svoje učebné činnosti. Hodnotiť vlastné výkony alebo výkony spolužiakov nedostali príležitosť na viac ako polovici sledovaných hodín (*žiaci v učebných odboroch ani na jednej hodine nevedeli zhodnotiť výsledky spolužiakovej činnosti alebo skupiny*).

Graf č. 17 Úroveň kompetencií k **celoživotnému učeniu sa** v kontrolovaných predmetoch praktickej prípravy

Učenie sa žiakov v kontrolovaných predmetoch praktickej prípravy v študijných a učebných odboroch bolo na priemernej úrovni (graf č. 18).

Graf č. 18 Úroveň sledovaných kľúčových kompetencií v kontrolovaných predmetoch **praktickej prípravy**

Vyjadrenia fyzických a právnických osôb k vedomostiam a zručnostiam žiakov vykonávajúcich praktickú prípravu na ich pracoviskách

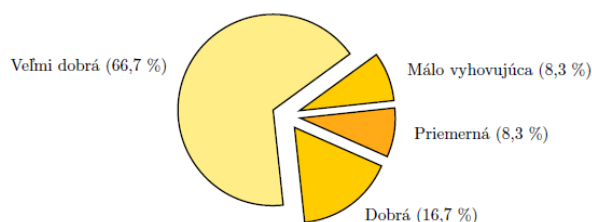
Štátna školská inšpekcia oslovila fyzické a právnické osoby, na pracoviskách ktorých sa na základe vyhotovených dohôd realizoval odborný výcvik pre skupiny žiakov kontrolovaných subjektov. Cieľom kontaktu bolo zistiť rozsah, obsah i úroveň školou poskytovaného odborného vzdelávania vo vzťahu k požiadavkám, ktoré firmy definovali ako budúci možní zamestnávateľia žiakov. Zo 103 oslovených poskytlo spätnú väzbu 67 (65 %). Niektorí zamestnávateľia vyjadrili nespokojnosť s úrovňou teoretických poznatkov a praktických zručností, ale aj pracovných návykov žiakov. Podľa ich skúseností žiakom chýbala schopnosť analyzovať a využívať získané informácie pri plnení úloh, riešiť technické výpočty s použitím technickej literatúry a noriem a tiež spôsobilosť súvisiaca s tvorbou technickej dokumentácie a s orientáciou v základných právnych predpisoch. Podľa ich názorov jednotlivci boli menej schopní efektívne pracovať v časovej tiesni, rovnako tiež v kolektíve, samostatne sa rozhodovať pri riešení pracovných problémov, rozoznať priority pridelených úloh. Tieto vyjadrenia korešpondovali so zisteniami školskej inšpekcie (*na sledovaných vyučovacích hodinách pedagógovia v menšej miere uplatňovali efektívne*

stratégie vyučovania spojené s rozvíjaním kritického myslenia žiakov, nepodnecovali žiakov k spájaniu vedomostí s riešenými problémami v reálnych situáciách, nevytvárali dostatok príležitostí na prácu s odborným textom, nie vždy efektívne rozvrhli vykonávanie pracovných činností žiakov v nadväznosti na náročnosť zadaných úloh).

Podmienky výchovy a vzdelávania

V súlade so zámermi stanovenými v školských programoch vytvárali kontrolované subjekty *personálne, priestorové, materiálno-technické* podmienky pre zabezpečenie cieľov výchovno-vzdelávacieho procesu i podmienky *pre zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia* žiakov v školskom prostredí. Na **veľmi dobrej** úrovni boli hodnotené v **8** školách, v **2** na **dobrej**, v **1** subjekte boli zaistené na **priemernej** úrovni a v **1** SOŠ na **málo vyhovujúcej**¹⁶ (graf č. 19).

Graf č. 19 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti podmienky výchovy a vzdelávania

Výrazné negatívne zistenia z jednotlivých kontrolovaných škôl v oblasti podmienky výchovy a vzdelávania

- z kontrolovaných **49** odborov bola v **1** (2,0 %) **odbornosť vyučovania** odborných teoretických predmetov zaistená na menej ako 70 % (*študijný odbor dopravná akadémia – 51,9 %*); **odbornosť vyučovania** predmetov praktického vzdelávania zabezpečená na menej ako 70 % bola zistená v **6** (12,2 %) odboroch (*najnižšie zaistená bola v študijnom odbore grafik digitálnych médií – 9,5 %*)
- vo všeobecnom vzdelávaní bola zistená nízka **odbornosť vyučovania** v predmetoch etická výchova (66,7 %) a fyzika (66,4 %)
- základné **materiálno-technické a priestorové zabezpečenie** stanovené príslušnými normatívmi nebolo dodržané v **5** (41,7 %) SOŠ vo vyučovaných **9** (20,0 %) študijných odboroch a v **6** (13,3 %) učebných odboroch
- v **3** SOŠ¹⁷ celkom v **3** (6,7 %) z kontrolovaných odborov (*učebný odbor strojní mechanik; študijný odbor mechanik počítačových sietí; študijný odbor ochrana osôb a majetku*) nedostatky v dodržiavaní príslušných normatívov materiálno-technického a priestorového zabezpečenia mali **negatívny dopad na plnenie požiadaviek na profil absolventa**

Vedúci pedagogickí zamestnanci spĺňali kvalifikačné predpoklady a požiadavky na výkon riadiacej funkcie, ale 2 z nich (*riaditeľka školy a zástupca riaditeľa školy pre praktickú prípravu*) neabsolvovali inovačné funkčné vzdelávanie. Ostatní pedagogickí zamestnanci prevažne kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky spĺňali –

¹⁶ Stredná odborná škola drevárska, Pilska 7, Topoľčany

¹⁷ Stredná odborná škola, Poľná 10, Veľký Krtíš; Stredná odborná škola drevárska, Pilska 7, Topoľčany; Stredná odborná škola, Mierová 727, Strážske

odbornosť vyučovania v predmetoch všeobecného vzdelávania bola zabezpečená na 93,1 %, v teoretickom odbornom vzdelávaní na 91,3 % a v praktickej príprave na 89,6 %. Z hľadiska **personálnych podmienok** nebol výchovno-vzdelávací proces primerane zaistený najmä v 1 SOŠ¹⁸, čo následne negatívnym spôsobom ovplyvňovalo aj celkovú kvalitu výučby (*školskí inšpektori na základe vykonanej hospitačnej činnosti hodnotili učenie sa žiakov v uvedenej škole v predmetoch všeobecného vzdelávania na nevyhovujúcej úrovni a v odbornom vzdelávaní bolo učenie sa žiakov na úrovni málo vyhovujúcej*). Nedostatky v edukácii priamo súvisiace s nespĺňaním odborných kvalifikačných požiadaviek školskí inšpektori zistili však aj v iných subjektoch.

Priestorové podmienky, ktoré mali subjekty k dispozícii, vytvárali predpoklady pre vhodné zabezpečenie výchovy a vzdelávania a pre realizáciu cieľov vyplývajúcich zo školských programov. Vo vyučovacom čase sa priestory využívali podľa vypracovaných rozvrhov hodín a prevádzkových poriadkov, ale interiéry i exteriéry boli sprístupňované na rôzne aktivity žiakom, pedagógom, verejnosti aj v čase mimo vyučovania. Viaceré školy (58,3 %) mali vybudované bezbariérové vstupné priestory.

Pre výučbu predmetov **všeobecného vzdelávania** slúžili klasické kmeňové triedy, prevažne v dostatočnom počte boli zriadené i odborné učebne, absenciu telocvične riešila škola formou prenájmu (*vo väčšine SOŠ sa na vyučovanie predmetu teloná a športová výchova využívali i ďalšie priestory patriace subjektom – posilňovne, multifunkčné ihriská*). Materiálne a prístrojové vybavenie vo veľkej miere zodpovedalo potrebám žiakov, bolo vo vzťahu k plneniu učebných osnov primerané. V mnohých triedach mali pedagógovia k dispozícii audiovizuálnu a didaktickú techniku, vrátane IKT (*na niektorých hospitovaných hodinách pri sprístupňovaní nového učiva ju nevyužívali alebo ju využili neefektívne*), učebné pomôcky pre niektoré predmety boli nefunkčné alebo zastarané.

Zabezpečenie **materiálno-technických a priestorových podmienok** pre **odborné vzdelávanie** bolo kontrolované celkom v 45 odboroch, ktoré mali schválený normatív materiálno-technického a priestorového zabezpečenia (normatív) a v 4 odboroch bez normatívu.

Pre **teoretické vzdelávanie** zaistili subjekty zväčša vhodné prostredie, pričom mnohé učebne sa účelne využívali pre výučbu príbuzných odborov. **Praktická príprava** sa realizovala najmä v školských dielnach, ale i v odborných učebniach a predovšetkým vo vyšších ročníkoch jednotlivci vykonávali praktické vyučovanie aj na pracoviskách zamestnávateľov na základe uzatvorených zmlúv. Absencia niektorých stanovených **priestorov** pre študijné i učebné odbory mala negatívny dopad na celkovú kvalitu vyučovacieho procesu, nezabezpečovala optimálne podmienky edukácie.

Vo viacerých odboroch pre vyučovanie **odborných teoretických** predmetov i predmetov **praktickej prípravy** sa nenachádzali všetky normatívmi určené položky, a tak niektoré školy nevytvorili náležité podmienky pre rozvíjanie profesijných zručností svojich žiakov. Chýbajúce základné **vybavenie** predovšetkým v predmetoch praktickej prípravy riešili aj vykonávaním časti praktického vyučovania (*vyučovanie niektorých tematických celkov*) žiakov na zmluvných pracoviskách alebo tiež jeho zapožičiavaním od zamestnávateľov.

SOŠ oslovovali zamestnávateľov v regiónoch s cieľom zabezpečiť vhodné vzdelávacie prostredie pre žiakov najmä končiacich ročníkov v nadväznosti na ich kontakt s reálnou praxou už počas štúdia. Pre niektoré učebné i študijné odbory však nedokázali zaistiť praktickú prípravu mimo školských dielní, pretože v regióne sa nachádzali hlavne malé a stredné firmy s menej vyhovujúcim priestorovým, materiálno-technickým i personálnym zabezpečením a niekde sa javilo problémovým aj dochádzanie žiakov z miesta bydliska na jednotlivé pracoviská. Ojedinele boli školy nútené ukončiť dohodnutú spoluprácu

¹⁸ Stredná odborná škola, Poľná 10, Veľký Krtíš

z dôvodu, že jednotlivcom na pracoviskách nebola venovaná primeraná pozornosť a neraz vykonávali pomocné práce nekorešpondujúce s učebnými osnovami príslušného odboru. Prevažne však riaditelia SOŠ v rozhovoroch oceňovali ústretovosť zamestnávateľov pri zabezpečovaní praktického vyučovania, spoluprácu s nimi považovali za významnú, čoho dôkazom bola i nízka nezamestnanosť viacerých ich absolventov. Pravidelne uskutočňovali monitoring praktickej prípravy a následne zapracovávali aj požiadavky zamestnávateľov do ŠkVP s ohľadom na aktuálne potreby trhu práce a jednotlivé vyučované odbory,

Základné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie **stanovené** príslušnými **normatívmi nebolo dodržané** celkom v 15 (33,3 %) kontrolovaných odboroch, pričom v 3 (6,7 %) zistené nedostatky neumožňovali plnenie požiadaviek na profil absolventa. Pre výučbu odborov **bez stanoveného normatívu** subjekty **zabezpečili** vzdelávacie prostredie, ktoré vytváralo predpoklady pre splnenie cieľov vyučovania, pre realizáciu odborného vzdelávania v súlade so ŠVP.

Nedostatok či neaktuálnosť **učebníc** pre odborné vzdelávanie pedagógovia zvyčajne kompenzovali tvorbou vlastných textov či úpravou materiálov z internetových zdrojov a žiakom interné učebné texty sprístupňovali v elektronickej podobe. Absencia odborných učebníc na niektorých sledovaných hodinách poznačila negatívnym spôsobom rozvíjanie práce žiakov s odborným textom (*pedagógovia venovali značný časový priestor diktovaniu poznámok alebo žiaci ich odpisovali z pripravených prezentácií učiteľov*). Učebnice pre všeobecné vzdelávanie sa nachádzali v školách zväčša v dostatočnom počte, ale na niektorých predmetoch neboli využívané, prípadne slúžili len na zadanie domácich úloh. Celkovo pedagogickí zamestnanci považovali vybavenosť učebnicami, učebnými textami schválenými ministerstvom školstva za primeranú (91,7 %). Pozitívnou sa javila skutočnosť, že v 1 SOŠ¹⁹ mali žiaci v oddychových zónach k dispozícii multifunkčné zariadenie a podľa potreby si mohli kopírovať rôzne učebné materiály.

Vo vypracovaných **školských poriadkoch**²⁰, ktoré boli prerokované s orgánmi školskej samosprávy a v pedagogickej rade školy, mali subjekty nastavené základné pravidlá fungovania svojho vnútorného režimu s dôrazom na zaistenie ochrany žiakov pred násilím, diskrimináciou, šikanovaním. Prevažne (75 %) monitoring na odhalenie šikanovania a iného neželateľného konania žiakov realizovali, v prípade potreby prijímali opatrenia, následne overovali ich účinnosť. S výnimkou 1 SOŠ boli v školách určené **koordinátori prevencie**, ktorí organizovali rôzne preventívno-výchovné aktivity aj v súčinnosti s ďalšími pedagógmi. Činnosť ustanovených **žiackych školských rád** koordinovali určení pedagogickí zamestnanci.

Nedostatky v **organizácii** teoretického i praktického vyučovania sa objavovali vo viacerých SOŠ (75 %). Bezpečnosť žiakov pri práci v predmete odborný výcvik²¹ ohrozovalo neakceptovanie určeného maximálneho počtu žiakov na jedného majstra odbornej výchovy i na jedného inštruktora. Negatívny dopad na úroveň vyučovacieho procesu malo zriaďovanie spoločných tried pre nepříbuzné študijné odbory²² alebo spájanie žiakov z rôznych ročníkov na vyučovanie povinných predmetov²³. Rešpektované neboli vždy ani základné fyziologické, psychické a hygienické potreby žiakov – častejšie sa vyskytovalo nedodržanie stanovenej dĺžky prestávky (*medzi dopoludňajším a popoludňajším vyučovaním*), ale aj dĺžky vyučovania v jednom vyučovacom dni (*vyučovanie trvalo 9 hodín*). V 2 SOŠ²⁴

¹⁹ Obchodná akadémia sv. Tomáša Akvinského, Vysokoškolákov 13, Žilina

²⁰ Vid' správa – Bezpečnosť školského prostredia a vzťahy medzi aktérmi vzdelávania www.ssiba.sk

²¹ Stredná odborná škola drevárska, Pílska 7, Topoľčany

²² Stredná odborná škola drevárska, Pílska 7, Topoľčany; Stredná odborná škola informačných technológií sv. Jána Bosca, Trenčianska 66/28, Nová Dubnica

²³ Stredná odborná škola informačných technológií sv. Jána Bosca, Trenčianska 66/28, Nová Dubnica

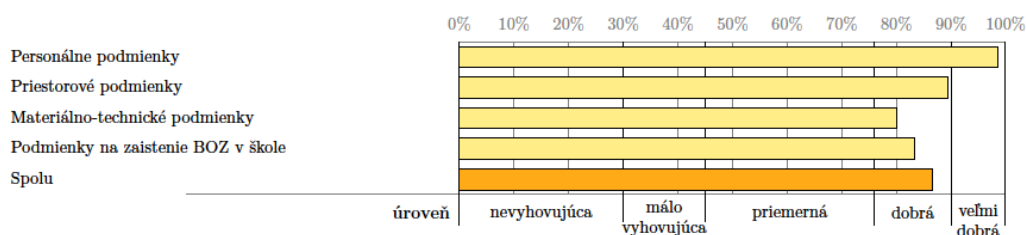
²⁴ Stredná odborná škola, Poľná 10, Veľký Krtíš; Stredná odborná škola, Mierová 727, Strážske

vo vyučovaných odboroch v odbornom výcviku nebola dodržaná predpísaná dĺžka hodiny priamej vyučovacej činnosti majstrov odbornej výchovy.

O zásadách bezpečnosti práce, bezpečného správania sa a ochrany zdravia boli žiaci preukázateľne poučení na začiatku školského roku v úvodných hodinách jednotlivých predmetov a pred konaním školských alebo mimoškolských aktivít. Pravidlá bezpečnosti a ochrany zdravia súvisiace s praktickou prípravou boli začlenené do učebných osnov odborného výcviku, boli i súčasťou prevádzkových poriadkov. Predložená dokumentácia k organizácii exkurzií, kurzov a výletov bola kompletná a riadne vedená (*ojedinele chýbali informované súhlasy zákonných zástupcov žiakov v prípade neplnoletých žiakov*).

Podmienky výchovy a vzdelávania boli v školách na dobrej úrovni (graf č. 20).

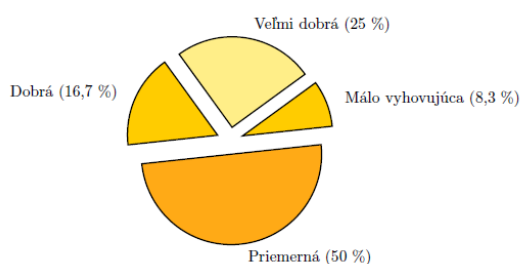
Graf č. 20 Podmienky výchovy a vzdelávania

Riadenie školy

Školskí inšpektori kontrolovali v sledovaných SOŠ vyhotovenie ŠkVP pre **49** študijných a učebných odborov. Významný strategický dokument, podľa ktorého uskutočňovali výchovu a vzdelávanie, mali subjekty pre jednotlivé odbory vypracované na rôznej úrovni. Celkom v **3** školách na **veľmi dobrej**, v **2** na **dobrej**, v **6** na **priemernej** a v **1** subjekte úroveň programu bola hodnotená ako **málo vyhovujúca**²⁵ (graf č. 21).

Graf č. 21 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia školských vzdelávacích programov

Výrazné negatívne zistenia z kontrolovaných školských vzdelávacích programov

- neakceptovanie rámcových učebných plánov štátneho vzdelávacieho programu v **42 %** školských vzdelávacích programoch
- nerozpracovanie učebných osnov najmenej v rozsahu ustanovenom vzdelávacím štandardom v **33 %** školských vzdelávacích programoch
- neimplementovanie obsahu Národného štandardu finančnej gramotnosti do školských vzdelávacích programov a následne do edukačného procesu, nerealizovanie aktivít súvisiacich s rozvojom finančnej gramotnosti v **25 %** škôl

²⁵ Stredná priemyselná škola strojnícka a elektrotechnická, Ul. Františka Hečku 25, Levice

SOŠ vypracovali **ŠkVP** (*jeden subjekt prostredníctvom portálu DIGI škola* ²⁶) pre každý vyučovaný učebný a študijný odbor v štruktúre, ktorá bola v súlade s ustanoveniami školského zákona (*s výnimkou 1 školy* ²⁷). V niektorých chýbala ich aktualizácia vzhľadom na legislatívne zmeny ako aj na dodatky k štátnym vzdelávacím programom (ŠVP), prípadne absentovalo primerané rozpracovanie niektorej časti (*materiálno-technických podmienok na reálne podmienky školy*). Všetky programy boli zverejnené na verejne prístupnom mieste, prerokované v pedagogickej rade, rade školy, ale v 4 SOŠ (33 %) ich neprerokovali s príslušnou stavovskou organizáciou. V ŠkVP boli vymedzené ciele a poslanie výchovy a vzdelávania, ktoré zodpovedali reálnym podmienkam školy, určený profil absolventa v danom odbore štúdia a tiež jeho kompetencie. Súčasťou každého dokumentu boli aj zadefinované podmienky ukončovania štúdia.

Výchova a vzdelávanie sa nerealizovali v 9 školách (75 %) podľa príslušných ŠVP prostredníctvom ŠkVP z dôvodu nedostatkov vo vypracovaných učebných plánoch alebo učebných osnovách.

Vyhotovené **učebné plány** (UP) akceptovali rámcové učebné plány (RUP) len v 7 školách (58 %). V ostatných SOŠ sa zistilo nerešpektovanie počtu hodín za jednotlivé vzdelávacie oblasti stanovené v RUP alebo nedodržanie stanoveného minimálneho počtu vyučovacích hodín (*aj za celú dĺžku štúdia*), nezosúladenie počtu hodín v učebnom pláne a v rozvrhu hodín, nezaradenie určených príslušných predmetov do vzdelávacích oblastí alebo nezaradenie reálne vyučovaných predmetov do UP. Neakceptovanie poznámok k RUP v UP, absencia vlastných poznámok upravených na podmienky školy alebo ich neúplnosť sa vyskytli v 34 % škôl. Všetky subjekty využili disponibilné hodiny na modifikáciu učebného plánu v predmetoch všeobecného a teoretického odborného vzdelávania i praktickej prípravy.

Nerozpracovanie **učebných osnov** (UO) v rozsahu vyučovania jednotlivých vyučovacích predmetov podľa UP sa preukázalo v 2 školách (17 %) a ich nerozpracovanie najmenej v rozsahu vzdelávacích štandardov bolo zistené v tretine kontrolovaných subjektov (4 SOŠ) ²⁸. Vyskytli sa aj nedostatky v podobe rozpracovania UO predmetov teoretického aj praktického vzdelávania len pre 1. ročník ²⁹.

Informácie týkajúce sa spôsobu a organizácie určených **kurzov**, účelových cvičení, odborných účelových kurzov boli súčasťou ŠkVP (*s výnimkou 2 škôl* ³⁰).

Všetky školy deklarovali vo svojich vzdelávacích programoch úpravu podmienok výchovy a vzdelávania pre žiakov so **špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami** (ŠVVP) a zároveň vypracovali pre týchto žiakov individuálne výchovno-vzdelávacie programy.

Obsah **Národného štandardu finančnej gramotnosti** (NŠFG) – jeho jednotlivé témy ako aj celkové a čiastkové kompetencie v oblasti finančnej gramotnosti – bol zapracovaný v učebných osnovách jednotlivých predmetov alebo formou samostatnej prílohy k ŠkVP v 7 školách (58 %). V týchto SOŠ sa finančná gramotnosť zväčša realizovala aj prostredníctvom rôznych školských a mimoškolských aktivít, vrátane záujmovej činnosti. V 3 školách nebolo rozpracovanie štandardu úplné, obsah bol len čiastočne implementovaný do UO niektorých predmetov, prípadne neboli zapracované obidve platné verzie dokumentu alebo škola mala komplexne zapracovanú jednu verziu, ale nie vo všetkých vyučovaných

²⁶ Stredná priemyselná škola strojnícka a elektrotechnická, Ul. Františka Hečku 25, Levice

²⁷ Stredná odborná škola, Poľná 10, Veľký Krtíš

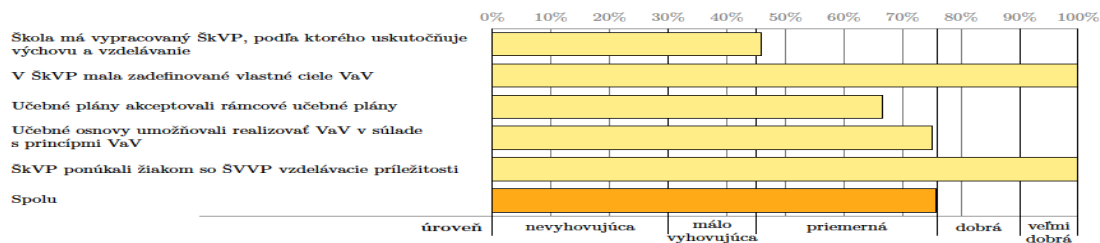
²⁸ Stredná umelecká škola, Staničná 8, Trenčín; Stredná odborná škola drevárska, Pilska 7, Topoľčany; Stredná odborná škola, Poľná 10, Veľký Krtíš; Stredná priemyselná škola strojnícka a elektrotechnická, Ul. Františka Hečku 25, Levice

²⁹ Stredná odborná škola, Mierová 727, Strážske – odbor *ochrana osôb a majetku*

³⁰ Stredná priemyselná škola strojnícka a elektrotechnická, Ul. Františka Hečku 25, Levice; Stredná odborná škola informačných technológií sv. Jána Bosca, Trenčianska 66/28, Nová Dubnica

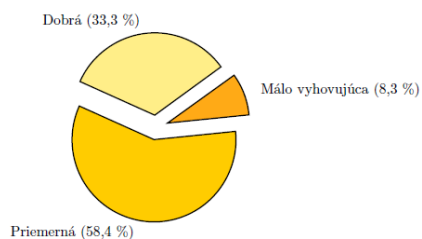
odboroch. V jednej škole bol vyučovaný samostatný predmet ³¹ týkajúci sa tejto oblasti, v inej sa NŠFG realizoval len formou voliteľných predmetov v 4. ročníku niektorých odborov, čím sa nezabezpečilo rozvíjanie tejto gramotnosti u všetkých žiakov ³². V 2 subjektoch ³³ sa nepreukázalo zapracovanie ani jednej z verzií NŠFG.

Graf č. 22 Školský vzdelávací program

V oblasti **riadenie škôl** sa kontrolovali aj ďalšie kritériá hodnotenia (*vnútorný systém kontroly a hodnotenia, pedagogické riadenie, klíma a kultúra školy, služby školy*), dosiahli 4 subjekty **dobrú** úroveň, 7 škôl úroveň **priemernú** a 1 SOŠ bola hodnotená na úrovni **málo vyhovujúcej** ³⁴ (graf č. 23).

Graf č. 23 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia v oblasti **riadenie** (vrátane hodnotenia ŠkVP)

Optimálne fungovanie procesov v škole je podmienené systematickou, premyslenou vnútornou kontrolou zameranou predovšetkým na učenie sa žiakov a vyučovanie učiteľom. Účinná kontrola ako forma spätnej väzby je v oblasti riadenia významným prostriedkom na získanie dôležitých informácií nevyhnutných pre zaistenie potrebnej úrovne a kvality výchovno-vzdelávacej činnosti školy.

V predložených plánoch kontrolnej činnosti sa nachádzali nastavené nástroje, metódy, formy kontroly na získanie objektívnych informácií o úrovni a výsledkoch práce pedagogických zamestnancov a zvyčajne boli zamerané na viaceré oblasti výchovno-vzdelávacieho procesu (83,3 %). Napriek tomu sa **vnútorný systém kontroly** javil ako neefektívny, zistenia z kontroly neboli východiskom a podnetom pre zmeny smerujúce k skvalitneniu činnosti školy. Priame sledovanie výučby bolo formálne, záznamy z vyučovacieho procesu mali často len popisný charakter, nedostatky neboli pomenované jednoznačne, pričom deklarované hodnotenie vedúcich pedagogických zamestnancov nekorešpondovalo s výsledkami z hospitácií vykonaných školskými inšpektormi. K prípadným zisteným negatívnym skutočnostiam chýbali adekvátne návrhy opatrení na zlepšenie a skôr výnimočne (25 %) bola sledovaná akceptácia prijatých opatrení, čo

³¹ Stredná odborná škola pedagogická, Sokolská 6, Modra – predmet *viac ako peniaze*

³² Stredná priemyselná škola strojnícka a elektrotechnická, Ul. Františka Hečku 25, Levice – predmety *viac ako peniaze; výchova k podnikaniu*

³³ Stredná odborná škola, Mierová 27, Strážske; Stredná odborná škola, Poľná 10, Veľký Krtíš

³⁴ Stredná priemyselná škola strojnícka a elektrotechnická, Ul. Františka Hečku 25, Levice

následne nevytváralo žiadne predpoklady na pozitívne zmeny v edukácii. Ojedinele³⁵ v predloženej dokumentácii školy neboli zaznamenané žiadne údaje o vykonaných kontrolách, jej realizácia bola deklarovaná iba v ústnom rozhovore. Pretrvávajúce nezovšeobecňovanie zistení v rámci predmetových komisií či pedagogických rád riadiacimi zamestnancami patrilo tiež k dôvodom nízkej účinnosti vnútorného kontrolného systému v prevažnej väčšine sledovaných subjektov. Oblasť **vnútorného systému kontroly a hodnotenia žiakov** mali subjekty všeobecne zadané v školských programoch, podrobnejšie rozpracované sa nachádzala v školských poriadkoch a v učebných osnovách jednotlivých predmetov. Niektoré školy deklarovali vo svojich dokumentoch aj preverovanie vedomostí žiakov formou testov alebo realizovanie sebahodnotenia žiakov prostredníctvom dotazníkov vypracovaných predmetovými komisiami, ale uvádzané skutočnosti nepreukázali. Zistenia školských inšpektorov na viacerých predmetoch najmä v 1 SOŠ³⁶ potvrdili nedodržiavanie stanovených schválených kritérií hodnotenia vyučujúcimi (*nepostačujúca frekvencia skúšania, nevedenie evidencie o každom hodnotení, využívanie neplatných klasifikačných stupňov*).

V informačných dotazníkoch zadaných školskou inšpekciou považovali riaditelia SOŠ **sebahodnotenie** za užitočný nástroj zvyšovania kvality školy a nevnímali ho (s výnimkou jedného³⁷) ako byrokratickú záťaž. V rozhovoroch konštatovali, že si uvedomujú potrebu vykonať niektoré zmeny v systéme fungovania školy a oblasti vyžadujúce si zlepšenie v pedagogickom riadení či vo výchovno-vzdelávacom procese poznajú. Súčasne väčšina z nich uviedla, že sa v škole sebahodnotenie uskutočňuje a prevažne im podporu a pomoc pri jeho realizácii poskytujú zriaďovatelia. Subjekty však mali najčastejšie vyhotovené iba evalvačné nástroje na meranie kvality, výsledky zistení chýbali, prípadne boli spracované len štatisticky. Absentovala ich dôkladnejšia analýza, spôsoby a stratégie realizácie zmien. Systematické, plánované sebahodnotiace procesy realizovala 1 z kontrolovaných SOŠ³⁸, ktorá autoevalvačný proces uskutočňovala podľa vypracovaného časového plánu rozvoja kvality zameraného na oblasť pedagogického riadenia v spolupráci s odborníkmi z externej firmy a v súčinnosti so zriaďovateľom. Ich skúsenosti z viac ako 3-ročného procesu preukázali, že intervencie, ktoré uskutočnili, boli úspešné, priniesli pozitívne zmeny.

V riadiacom systéme školy majú predmetové komisie zriaďované so zámerom plniť konkrétne úlohy v oblasti výchovy a vzdelávania svoje nezastupiteľné miesto. Efektívne, cieľavedomé koordinovanie ich činnosti, delegovanie kompetencií, prenášanie zodpovednosti tohto orgánu za stav a úroveň vyučovania jednotlivých predmetov vytvára predpoklad, že vytýčené výchovno-vzdelávacie ciele bude škola naplňovať.

Hoci viacerí vedúci pedagogickí zamestnanci označovali aktivity zriadených **predmetových komisií** za významné vo fungovaní školy, v prevažnej väčšine SOŠ ich činnosť bola sústredená iba na organizačné zabezpečenie rôznych plánovaných akcií (*súťaže, exkurzie, krúžková činnosť*), na prípravu záverečných a maturitných skúšok. Zriedka sa podieľali na naplňovaní edukačných cieľov zadaných v ŠkVP výrazne z dôvodu, že riaditelia neprejavovali cieľový záujem o ich odbornú pomoc, nevyužívali ju pri dosahovaní jednotného postupu školy v oblasti zlepšenia výchovy a vzdelávania. V nízkej miere sa na svojich stretnutiach venovali implementácii efektívnych stratégií do vyučovania, analýze kvality vyučovacieho procesu a výchovno-vzdelávacie výsledky menej úspešných žiakov³⁹ sledovali prevažne iba v rovine štatistického vyhodnocovania. Ojedinele uskutočnené

³⁵ Stredná odborná škola pedagogická, Sokolská 6, Modra

³⁶ Stredná umelecká škola, Staničná 8, Trenčín

³⁷ Obchodná akadémia, Radlinského 1 725/55, Dolný Kubín

³⁸ Stredná odborná škola informačných technológií sv. Jána Bosca, Trenčianska 66/28, Nová Dubnica

³⁹ Viď správa – Opatrenia zamerané na podporu menej úspešných žiakov vo vzdelávaní www.ssiba.sk

vzájomné hospitácie vykonávali bez stanovených cieľov a bez následného rozboru výsledkov. Rovnako sa v komisiách nere realizovali interné vzdelávania a výmena informácií a skúseností z absolvovaných vzdelávacích aktivít sa uskutočňovala v ústnej rovine pri neformálnych stretnutiach. Riaditelia škôl podporovali odborný rast pedagógov, ale nesledovali, či skúsenosti zo vzdelávacích aktivít aj uplatňovali vo vyučovacom procese a do akej miery ovplyvňovala ich účasť na vzdelávaní kvalitu edukácie.

Vypracované **ročné plány kontinuálneho vzdelávania** korešpondovali so stanovenými cieľmi v školských programoch (*zo zistení školskej inšpekcie vyplynula potreba kontinuálneho vzdelávania učiteľov v oblasti uplatňovania inovatívnych metód a foriem práce v edukácii*).

Kvalita riadiacich procesov sa prejavuje nielen vo vzdelávacích výsledkoch, ale značne ovplyvňuje aj školskú klímu a školskú kultúru. Za dôležité aspekty úspešnej školy možno považovať aj vzťahy medzi žiakmi a vyučujúcimi, medzi pedagogickými zamestnancami navzájom, ale tiež fungujúcu pomoc žiakom pri riešení ich vzdelávacích či osobnostných problémov i uspokojovanie záujmov žiakov v rámci organizovaných rôznych aktivít mimo školy.

Na zistenie celkovej klímy školy boli 535 žiakom zadané dotazníky, z ktorých vyplynulo, že v **10 SOŠ** (83,3 %) nevnímali žiaci atmosféru edukácie ako priaznivú. Vzťahy s pedagógmi im **neposkytovali pocit istoty, psychického bezpečia** najmä z dôvodu ich neprimeraných nárokov, ale prekážal im aj prístup niektorých vyučujúcich – zosmiešňovanie, ponižovanie (*na hospitovaných hodinách sa tieto skutočnosti objavovali však ojedinele*). Rovnako negatívne (*približne tretina z oslovených*) posudzovali žiaci skutočnosť, že nemajú možnosť na vyučovaní prezentovať svoje názory a zároveň ani nemôžu o svojich názoroch diskutovať (*uvádzanú výpoveď podporili i priame pozorovania školských inšpektorov na viacerých sledovaných predmetoch*). Na základe výsledkov z dotazníkov možno konštatovať, že iba v **2 SOŠ** (16,7 %) bolo vyučujúcimi **cielené podporované osvojovanie a využívanie efektívnych stratégií učenia sa žiakov** (*pedagógovia v čase hospitácií nie vždy uplatňovali také metódy a formy vyučovania a také stratégie, ktoré by smerovali jednotlivcov k aktívnemu činnostnému učeniu sa*). K negatívnym faktom prináležalo o. i. tiež zistenie, že väčšina respondentov nepovažovala vyučovanie za zaujímavé.

Na zisťovanie **klímy školy** boli zadané dotazníky aj 233 pedagogickým zamestnancom. V **10 SOŠ** (83,3 %) ich výsledky potvrdili otvorenú klímu, ktorú charakterizovali demokratický štýl riadenia a angažované správanie učiteľov. Respondenti uvádzali, že v učiteľských kolektívoch prevláda vzájomná súdržnosť, dôvera a priateľské vzťahy (*hodnoty väčšiny sledovaných dimenzií sa nachádzali v pásme bežných hodnôt, boli prevažne na úrovni slovenského priemeru*). Klíma školy sa javila ako uzavretá v **2 subjektoch** ⁴⁰, v ktorých zistenia z dotazníkov ukázali zápornejšie hodnoty v sledovaných dimenziách – ústretové správanie riaditeľa, sociálna blízkosť učiteľov, index otvorenosti a frustrovanosť učiteľov (*zároveň nefunkčný v oboch školách bol aj vnútorný kontrolný systém*).

Zväčša účinne a plánovite (94 %) fungovali v kontrolovaných SOŠ poradenské **služby školy**. Výchovní poradcovia mali pre svoju prácu vytvorené vhodné podmienky, niektorí pre úspešné zvládnutie funkcie absolvovali rôzne vzdelávacie aktivity. Ťažisko ich práce spočívalo v riešení vzdelávacích a osobnostných problémov žiakov, v zabezpečení poradenskej i konzultačnej činnosti ich zákonným zástupcom, ale aj pedagógom a v prípade potreby komunikovali s odbornými zamestnancami poradenských zariadení. Väčšina z nich pravidelne pomáhala žiakom 1. ročníka pri adaptácii na stredoškolské štúdium a organizovala stretnutia so žiakmi končiacich ročníkov s cieľom pomôcť im pri hľadaní zamestnania či

⁴⁰ Stredná odborná škola technická, J. Švermu 1, Zvolen; Stredná priemyselná škola strojnícka a elektrotechnická, Ul. Františka Hečku 25, Levice

pri výbere vysokej školy. Popri výchovných poradcoch pôsobili v 3 (25 %) subjektoch zároveň kariérni poradcovia

Odborný servis a služby v oblasti diagnostickej a poradenskej činnosti boli zabezpečené v 1 SOŠ⁴¹ aj vlastnou školskou špeciálnou pedagogičkou a školskou psychologičkou, čo bolo vzhľadom na počet žiakov so ŠVVP (32) dostatočné (z rozhovorov so žiakmi vyplynulo, že ich služby aktívne využívali). V ďalšom subjekte⁴² školská psychologička spolupracovala s výchovnou poradkyňou na riešení problémov žiakov so ŠVVP (19) súvisiacich najmä so slabým prospechom, so vzťahmi v triede, s problémami adaptácie na strednú školu, so zvládaním stresu.

V aktuálnom školskom roku pôsobili celkom v SOŠ 2 (17 %) špeciálni pedagógovia a 3 (25 %) školskí psychológovia, pričom v 1 subjekte školská psychologička súčasne zastávala funkciu výchovnej poradkyne. K negatívnym skutočnostiam patrilo zistenie, že v 4 (33,3 %) kontrolovaných školách⁴³, ktoré vzdelávali vyšší počet žiakov so zdravotným znevýhodnením (viac ako 20), poradenské služby týmto žiakom poskytovali iba výchovní poradcovia (v jednej z nich pôsobila síce školská špeciálna pedagogička, ale len na čiastočný úväzok, čo k počtu evidovaných žiakov so zdravotným znevýhodnením nebolo postačujúce).

O vzniknutých výchovných i vzdelávacích problémoch jednotlivých žiakov zväčša školy bezodkladne informovali zákonných zástupcov. Vedúci pedagogickí zamestnanci v rozhovoroch uvádzali, že rôznym spôsobom (najmä formou triednych aktívov, plenárnych schôdzí, informácií na webových sídlach, organizovaním dní otvorených dverí) ich oboznamovali aj s nastavenou stratégiou výchovy a vzdelávania, s realizovanými aktivitami hlavne v oblasti zvyšovania kvality vzdelávania i materiálno-technického vybavenia edukačného procesu so zámerom zaangažovať ich do spolupráce. Viacerí riaditelia konštatovali, že vzájomná komunikácia a spolupráca bola zložitá, často i málo ústretová, sporadická hlavne z dôvodov pracovných povinností zákonných zástupcov žiakov, ale príčinou bol niekedy tiež nezáujem rodičov.

V súlade so zadanými cieľmi v školských programoch, nastavenými profilmi absolventov bola podporovaná účasť žiakov na rozmanitých aktivitách odborného, ale i spoločenského, kultúrneho, športového či charitatívneho a dobrovoľníckeho charakteru. SOŠ realizovali žiacke školské projekty, zapájali jednotlivcov do regionálnych, národných, medzinárodných projektov i do zahraničných odborných stáží, v ktorých mali možnosť overiť si nadobudnuté odborné znalosti, získať multikultúrne skúsenosti. Žiaci viacerých škôl úspešne prezentovali svoje vedomosti nielen v celoslovenských, ale aj v medzinárodných súťažiach. O aktivitách žiakov **mimo vyučovania** významne ovplyvňujúcich výchovno-vzdelávaciu činnosť školy informovali subjekty zákonných zástupcov a verejnosť na svojich webových sídlach, v miestnej tlači, v 2 SOŠ aj prostredníctvom vlastného školského časopisu. Priaznivú **klímu a kultúru školy** posilňovali nielen zapájaním žiakov do neformálneho vzdelávania, ale pozitívny vzťah k školskému prostrediu formovali aj esteticky a motivujúco upravenými vzdelávacími priestormi.

K nemenej dôležitým činiteľom v oblasti riadenia patrí aj vyhotovenie vnútorných dokumentov určujúcich aktivity smerujúce k zaisteniu deklarovaných zámerov v oblasti výchovy a vzdelávania, ale tiež rozhodovací proces a ďalšie formálne procesy, ktoré však majú priamy vplyv na dodržiavanie právnych predpisov.

Vyhotovené interné predpisy a dokumenty súvisiace s organizáciou a riadením školy boli aktuálne a vymedzovali konkrétne plánované postupy a činnosti na zabezpečovanie

⁴¹ Stredná umelecká škola, Staničná, 8, Trenčín

⁴² Obchodná akadémia, Nevädzová 3, Bratislava

⁴³ Stredná odborná škola drevárska, Pílska 7, Topoľčany; Stredná odborná škola Poľná 10, Veľký Krtíš; Stredná odborná škola technická, J. Švermu 1, Zvolen; Stredná priemyselná škola strojnícka a elektrotechnická, Ul. Frantička Hečku 25, Levice

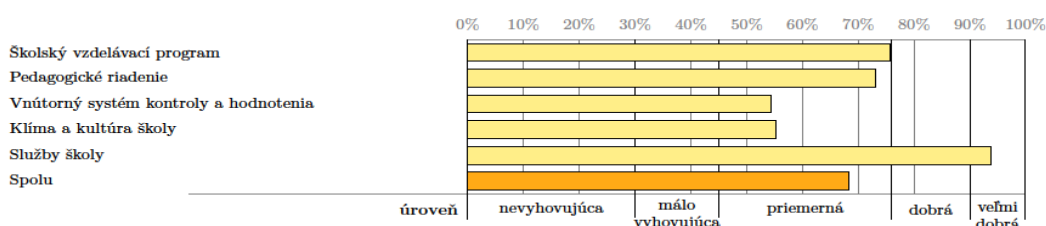
stanovených úloh vo výchove a vzdelávaní. Zásadné dokumenty boli prerokované v pedagogickej rade i v rade školy. Chyby v **rozhodovacom procese** (33,3 %) sa týkali hlavne absencie rozhodnutí o povolení vykonať komisionálnu skúšku, o umožnení štúdia žiaka podľa individuálneho učebného plánu, niektoré boli vydané so spätnou platnosťou (o *oslobodení žiaka od štúdia predmetu telesná a športová výchova*). Ukázalo sa tiež, že riaditeľ SOŠ vydal rozhodnutia o umožnení štúdia podľa individuálneho učebného plánu, ale individuálne učebné plány neboli vypracované alebo sa v subjekte v rozhodovacom procese nepostupovalo rovnakým spôsobom. Písomné rozhodnutia sa evidovali a zaznamenávali v katalógových listoch žiakov.

Dokumentácia k **prijímaciemu konaniu** preukázala, že sa zväčša (83,3 %) realizovalo v súlade s aktuálnymi právnymi predpismi. V 1 SOŠ v kritériách pre úspešné vykonanie skúšky chýbalo uvedenie formy jej konania a zároveň v nich neboli zohľadnené podmienky prednostného prijatia uchádzača so zmenenou pracovnou schopnosťou. V ďalšej v zozname uchádzačov zverejnenom na výveske školy a jej webovom sídle absentovala informácia o úspešnosti, resp. neúspešnosti vykonanej prijímacej skúšky a súčasne riaditeľka vydala vyšší počet rozhodnutí o prijatí uchádzačov do študijného odboru, ako bol zriaďovateľom stanovený najvyšší počet prijatia žiakov do tried 1. ročníka.

Pedagogickú dokumentáciu zvyčajne viedli školy v zmysle platných právnych noriem (75 %) a na tlačivách podľa vzorov schválených a zverejnených ministerstvom školstva. Častejšie sa vyskytovali chyby v dokumentácii s dlhodobou archivačnou lehotou (*triedne knihy, katalógové listy, triedne výkazy*), ktorá nebola vyplňaná dôsledne a kompletne. Nedostatky súviseli o. i. aj so zápsmi v triednych knihách (*zapísané učivo sa nezhodovalo s reálne odučenou témou v čase školskej inšpekcie*), so zmluvami o poskytovaní praktického vyučovania (*niektoré neobsahovali požadované náležitosti*), zistená bola tiež skutočnosť, že žiaci vykonávali odbornú prax na pracoviskách zamestnávateľa, ktorého predmet činnosti nezodpovedal obsahu vzdelávania odbornej praxe v odbore, v ktorom sa žiaci vzdelávali. Formálne nedostatky, ktoré nemali vplyv na úroveň výchovno-vzdelávacej činnosti, v priebehu trvania priameho inšpekčného výkonu SOŠ na podnet školských inšpektorov odstránili.

Riadenie školy bolo v školách na priemernej úrovni (graf č. 24).

Graf č. 24 Riadenie školy

Závery

Vo **výchovno-vzdelávacom procese** nepreukázali žiaci všetky sledované kompetencie na požadovanej úrovni. V predmetoch teoretického vzdelávania boli na málo vyhovujúcej úrovni hodnotené poznávacie kompetencie, pretože žiaci vedeli riešiť na väčšine hodín len jednoduché úlohy v rovine zapamätania a porozumenia, už pri aplikačných zadaniach niektorí potrebovali pomoc vyučujúcich. S úlohami na rozvoj vyšších myšlienkových procesov vedeli pracovať zväčša len žiaci študijných odborov, pričom príležitosť na takúto činnosť dostali ojedinele. Na málo vyhovujúcej úrovni boli hodnotené aj sociálne spôsobilosti hlavne z dôvodu, že na mnohých sledovaných hodinách nedostali žiaci príležitosť preukázať, do akej miery majú kooperatívne zručnosti rozvinuté. Na dobrej úrovni boli preukázané len pracovné návyky a zručnosti žiakov v predmetoch praktickej prípravy. Celková úroveň učenia sa žiakov

bola ovplyvnená aj nevytvorením adekvátnych predpokladov na rozvíjanie kľúčových kompetencií vyučujúcimi. Efektívne stratégie vyučovania neboli uplatňované na polovici hospitovaných hodín. Pedagógovia nevyužívali také metódy a formy práce, ktoré by smerovali k aktívnemu činnostnému učeniu sa žiakov, nerozvíjali u žiakov kritické myslenie, nepodnecovali ich k argumentácii a konštruktívnej diskusii. Nevytvorili tiež dostatočný priestor na kooperatívnu činnosť žiakov v skupinách, následné preberanie zodpovednosti pri spolupráci i na reflektovanie učebného výkonu jednotlivcov a ich pokroku v učení sa.

Výchovno-vzdelávací proces bol v SOŠ z hľadiska **personálnych podmienok** prevažne zaistený pedagogickými zamestnancami spĺňajúcimi požadované kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky, ich nespĺňanie v niektorých subjektoch malo negatívny dopad na úroveň výučby. **Priestory a vybavenie** určené pre všeobecné vzdelávanie, ale aj ďalšie interiéry a exteriéry vytvárali zväčša vhodné predpoklady pre realizáciu edukácie i aktuálnych cieľov deklarovaných v školských programoch. Kontrola odborného vzdelávania však preukázala, že niektoré školy nezabezpečili pre optimálne vzdelávanie svojich žiakov primerané materiálne, prístrojové a priestorové podmienky, pričom v tretine sledovaných odborov zistené nedostatky v dodržiavaní noriem následne ovplyvňovali celkovú kvalitu vyučovacieho procesu, náležité rozvíjanie odborných vedomostí i profesijných zručností žiakov a v 3 (6,7 %) z kontrolovaných odborov boli také vážne, že neumožňovali plniť požiadavky na profil absolventa. V oblasti **podmienky výchovy a vzdelávania** sa vo väčšine škôl vyskytovali nedostatky aj v **organizácii** teoretického i praktického vyučovania.

Napriek tomu, že v 8 kontrolovaných SOŠ boli vytvorené podmienky výchovy a vzdelávania hodnotené ako veľmi dobré, vyučovací proces nebol hodnotený na veľmi dobrej úrovni ani v 1 zo sledovaných škôl. Málo vyhovujúcu úroveň podmienok výchovy a vzdelávania mala 1 škola, pričom úroveň vyučovacieho procesu v teoretickom vzdelávaní bola v 5 školách málo vyhovujúca a v 1 škole nevyhovujúca.

Napriek tomu, že kontrolované školy vypracovali **školské vzdelávacie programy** pre každý vyučovaný odbor, nie vždy ich aktualizovali vzhľadom na legislatívne zmeny alebo dodatky k štátnym vzdelávacím programom a niektoré ich neprerokovali s príslušnou stavovskou organizáciou. Nedostatky sa vyskytli aj vo vyhotovených učebných plánoch a učebných osnovách. SOŠ neakceptovali rámcové učebné plány alebo poznámky k týmto plánom, nerozpracovali učebné osnovy v rozsahu vyučovania jednotlivých vyučovacích predmetov podľa učebného plánu školy alebo ich nerozpracovali najmenej v rozsahu vzdelávacích štandardov.

V oblasti **riadenie školy** si zlepšenie vyžadoval **vnútorný systém kontroly a hodnotenia** hlavne v nadväznosti na potrebu zmien vo vzťahu ku kvalite výchovno-vzdelávacieho procesu. Aj keď vedúci pedagogickí zamestnanci priebežne vykonávali kontrolnú činnosť podľa nastavených pravidiel uvedených vo vypracovaných plánoch, sporadické sledovanie akceptácie uplatnených opatrení, pretrvávajúca absencia pravidelných analýz výsledkov zistení najmä z hospitačnej činnosti na zasadnutiach predmetových komisiách či v rámci pedagogických rád jednoznačne mali negatívny dopad na účinnosť a zmysluplnosť kontrolného systému v prevažnej väčšine subjektov. Riaditelia v zadaných dotazníkoch aj v rozhovoroch so školskými inšpektormi uvádzali, že za užitočný nástroj na zvyšovanie kvality fungovania školy považujú sebahodnotenie, ale napriek tomu plánované systematické sebahodnotiace procesy uskutočňovala iba 1 z kontrolovaných SOŠ.

Zistenia školskej inšpekcie opätovne potvrdili, že vedúci pedagogickí zamestnanci len výnimočne cieľavedome využívali odbornú pomoc **predmetových komisií** v prospech skvalitňovania edukácie, pričom v niektorých sledovaných predmetoch sa v SOŠ javil vyučovací proces ako málo vyhovujúci, ale i nevyhovujúci. Činnosť poradného orgánu sa v subjektoch sústredila na prípravu záverečných a maturitných skúšok, na organizovanie rôznych aktivít mimo školy, v nízkej miere sa orientovala na účinné riešenie aktuálnych

vzdelávacích problémov málo úspešných žiakov, na uplatňovanie inovatívnych foriem a metód výučby. Interné vzdelávanie sa v komisiách nerealizovalo a odovzdávanie si informácií z účasti na vzdelávacích podujatiach bolo rovnako formálne ako uskutočnené vzájomné hospitácie členov predmetových komisií.

Sledovaná **klíma a kultúra školy** bola málo vyhovujúca. Výsledky zo zadaných dotazníkov v prevažnej väčšine škôl (83,3 %) potvrdili, že žiakom vzťahy s vyučujúcimi neposkytovali pocit istoty, psychického bezpečia, nepodporovali priaznivú atmosféru vyučovania. A zároveň iba v 2 SOŠ (16,7 %) z dotazníkov vyplynulo, že pedagógovia cielene podporovali osvojovanie si a využívanie efektívnych stratégií učenia sa žiakov. **Služby školy** boli prevažne plánovite zabezpečované prostredníctvom výchovných poradcov, ale v niektorých subjektoch pôsobili aj školskí psychológovia, špeciálni pedagógovia i kariérni poradcovia. K pozitívnym zisteniam patrilo zapájanie žiakov do rozmanitých **aktivít mimo vyučovania**. Pedagogickí zamestnanci v rámci neformálneho vzdelávania im vytvárali príležitosti na zmysluplné využívanie voľného času i na realizovanie záujmov vo sfére profesijného rastu.

V **rozhodovacom procese**, v **prijímacom konaní**, ale i vo vedení **pedagogickej dokumentácie** sa v niektorých kontrolovaných SOŠ vyskytovali nedostatky, ktoré potvrdili nedodržiavanie právnych predpisov.

Výrazne pozitívne zistenia

- zapájanie žiakov do medzinárodných projektov a do zahraničných odborných stáží, v ktorých mali možnosť využiť získané odborné znalosti i nadobudnúť multikultúrne skúsenosti
- nahradzovanie nedostatku aktuálnych odborných učebníc tvorbou interných odborných textov z vhodných zdrojov z internetu a z rôznych publikácií, ich sprístupňovanie žiakom v elektronickej podobe

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- uskutočňovanie výchovy a vzdelávania podľa príslušného štátneho vzdelávacieho programu prostredníctvom školského vzdelávacieho programu (*vyhotovenie učebných plánov korešpondujúcich s rámcovými učebnými plánmi príslušných štátnych vzdelávacích programov, rozpracovanie učebných osnov predmetov v rozsahu vzdelávacích štandardov*)
- implementovanie obsahu Národného štandardu finančnej gramotnosti do školských vzdelávacích programov a následne do edukačného procesu
- dôsledné sledovanie akceptácie uplatnených opatrení vyplývajúcich z kontrolnej činnosti a pravidelné analyzovanie výsledkov zistení na zasadnutiach predmetových komisií a v rámci pedagogických rád
- realizovanie interného vzdelávania pedagogických zamestnancov a výmeny získaných informácií z absolvovaných vzdelávacích aktivít v predmetových komisiách s cieľom implementovať do vyučovacieho procesu získané pedagogické a odborné skúsenosti
- účinné riešenie aktuálnych vzdelávacích problémov málo úspešných žiakov v predmetových komisiách
- podporovanie žiakov pri prekonávaní bariér v učení sa a podporovanie rozvoja individuálneho potenciálu každého žiaka poskytovaním podporných stimulov pre jeho efektívne učenie sa
- uplatňovanie efektívnych stratégií vyučovania smerujúcich k rozvíjaniu kľúčových kompetencií žiakov (najmä poznávacích, sociálnych a občianskych) a k rozvoju ich kritického myslenia

- podnecovanie žiakov k uvedomovaniu si potreby aktívneho učenia sa, k posudzovaniu kvality vlastnej práce
- motivovanie žiakov k zodpovednosti za učebné výsledky vytváraním priestoru na plánovanie ich vlastných pracovných postupov a na riadenie vlastnej činnosti
- vzdelávanie učiteľov odborných predmetov v oblasti získavania nových, aktuálnych poznatkov vo vyučovaných odboroch
- zaistenie stanovených položiek normatívov materiálno-technického a priestorového zabezpečenia pre optimálnu edukáciu vyučovaných študijných a učebných odborov
- rešpektovanie stanovenej organizácie vyučovania s cieľom vytvárať vhodné vzdelávacie podmienky pre žiakov a zaisťovať ich bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci
- zabezpečenie priaznivej atmosféry vyučovacieho procesu s cieľom poskytnúť žiakom pocit istoty a psychického bezpečia

Iné zistenia

- ✓ Na priebežné plnenie vyučovacích cieľov odborného vzdelávania, na zaistenie realizácie výchovno-vzdelávacieho procesu žiakov 1. ročníka študijného odboru ochrana osôb a majetku zabezpečovala SOŠ Košického kraja ⁴⁴ značné množstvo chýbajúcich položiek materiálneho a prístrojového vybavenia zapožičiavaním od zamestnávateľov prostredníctvom externých pedagogických zamestnancov. Ďalšie chýbajúce vybavenie škola plánovala dopĺňať priebežne v spolupráci so zriaďovateľom (*pre uvedený odbor Košický samosprávny kraj na prijímacie konanie pre školský rok 2019/2020 neurčil žiadnych žiakov*).
- ✓ Pre učebný odbor strojný mechanik mal subjekt v Banskobystrickom kraji ⁴⁵ materiálno-technické a priestorové podmienky zabezpečené iba pre žiakov 1. ročníka (*v uvedenom odbore SOŠ aktuálne vyučovala len žiakov 1. ročníka*).
- ✓ SOŠ v Prešovskom kraji ⁴⁶ zapojením sa do národného projektu Premena tradičnej školy na modernú skvalitnila materiálno-technické podmienky pre odborné vzdelávanie, posilnila predpoklad pre napĺňanie deklarovaných cieľov vzdelávania (*kompletne zariadila učebnú administratívu a korešpondencie technickým a softvérovým vybavením, doplnila vybavenie odborných učební informačno-komunikačnými technológiami a zároveň zabezpečila najmodernejšie gastronomické zariadenia pre odborné učebné technológie prípravy pokrmov*).
- ✓ Nadštandardne vybaviť telocvičňu rôznymi druhmi náradia a náčinia umožnila škole v Bratislavskom kraji ⁴⁷ jej účasť v projekte Bratislavského samosprávneho kraja.

Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov

Štátna školská inšpekcia v kontrolovaných školách na základe vykonaných inšpekcií a ich zistení a s ohľadom na závažnosť nedostatkov a porušení všeobecne záväzných právnych a rezortných predpisov **uplatnila odporúčania, uložila opatrenia** alebo riaditeľom kontrolovaných subjektov **uložila prijať opatrenia** s cieľom skvalitniť úroveň pedagogického riadenia, podmienok výchovy a vzdelávania a výchovno-vzdelávacieho procesu. Zriaďovateľ štátnej školy ⁴⁸ upozornila na závažné nedostatky týkajúce sa zistenej nižšej celkovej odbornosti vyučovania ako 70 % v dvoch vyučovaných študijných odboroch

⁴⁴ Stredná odborná škola, Mierová 727, Strážske

⁴⁵ Stredná odborná škola, Poľná 10, Banská Bystrica

⁴⁶ Hotelová akadémia, Štefánikova 28, Humenné

⁴⁷ Obchodná akadémia, Nevädzová 3, Bratislava

⁴⁸ Stredná odborná škola, Mierová 727, Strážske

a na nezabezpečenie základného vybavenia priestorov pre odborné teoretické a praktické vyučovanie v súlade s normatívmi v troch kontrolovaných odboroch.

Odporúčania a podnety

Riaditeľom stredných odborných škôl

- realizovať výchovu a vzdelávanie podľa príslušných štátnych vzdelávacích programov akceptovaním rámcových učebných plánov a vypracovaním učebných osnov v rozsahu vzdelávacích štandardov
- využívať odborné vedomosti a pedagogické skúsenosti členov predmetových komisií pri skvalitňovaní výučby, pri napĺňaní edukačných cieľov a stratégií vyučovania zadaných v školských vzdelávacích programoch
- zovšeobecňovať pravidelne výsledky kontroly na zasadnutiach predmetových komisií a na pedagogických radách s cieľom informovať pedagogických zamestnancov o oblastiach vyžadujúcich si zlepšenie
- sledovať v rámci kontrolnej činnosti
 - implementovanie efektívnych stratégií vyučovania stimulujúcich aktívne učenie sa žiakov, rozvíjanie kritického myslenia, produktívnej kooperácie a komunikácie
 - zaraďovanie a riešenie aplikačných úloh vyššej úrovne, úloh vyžadujúcich analyticko-syntetické myslenie
 - motivovanie žiakov k učeniu sa podporovaním rozvoja ich individuálneho učebného potenciálu
 - vytváranie príležitostí žiakom na prezentovanie názorov, hodnotových postojov, ale aj na otvorený dialóg a slobodnú diskusiu k nim s cieľom podporovať otvorenú klímu v triednych kolektívoch
 - podnecovanie žiakov k uvedomovaniu si potreby autonómneho učenia sa ako prostriedku sebarealizácie a osobného rozvoja
 - dodržiavanie a uplatňovanie stanovených pravidiel na hodnotenie a klasifikáciu výchovno-vzdelávacích výsledkov žiakov
 - vykonávanie praktickej prípravy žiakov na pracoviskách zamestnávateľov v súlade s učebnými osnovami príslušného odboru a v zmysle podmienok stanovených v zmluvách o poskytovaní praktického vyučovania
- poskytovať odbornú pomoc pedagogickým zamestnancom vyučujúcim niektoré predmety neodborne
- monitorovať pravidelne klímu školy i atmosféru vo vyučovacom prostredí, vzájomné vzťahy medzi pedagógmi a žiakmi
- uskutočňovať v škole procesy systematického plánovitého sebahodnotenia s cieľom zlepšenia, prípadne zachovania kvality procesu výchovy a vzdelávania
- využívať naďalej informácie od fyzických a právnických osôb o úrovni vedomostí a zručností žiakov vykonávajúcich praktickú prípravu na ich pracoviskách a uplatňovať negatívne zistenia pri odstraňovaní nedostatkov vo vzdelávaní
- zabezpečiť vhodné podmienky pre výchovu a vzdelávanie žiakov na teoretickom i praktickom vyučovaní dodržiavaním stanovenej organizácie vyučovania
- viesť pedagogickú dokumentáciu s dlhodobou archivačnou lehotou komplexne a korektne
- zaistiť v súčinnosti so zriaďovateľom všetky stanovené položky normatívo-technického a priestorového zabezpečenia s cieľom realizovať výchovno-vzdelávací proces v zmysle požiadaviek na profil absolventa, uskutočňovať odborné vzdelávanie

v súlade so štátnym vzdelávacím programom

Zriad'ovateľom

- podieľať sa na dopĺňaní chýbajúceho základného materiálno-technického a priestorového zabezpečenia odborných učební a dielní praktického vyučovania, participovať na modernizácii materiálneho a prístrojového vybavenia a zlepšovaní podmienok na zavádzanie inovačných trendov vo výchovno-vzdelávacom procese
- podporovať vytváranie bezbariérového prostredia škôl

Štátnemu inštitútu odborného vzdelávania

- aktualizovať podľa potreby normatívy materiálno-technického a priestorového zabezpečenia